هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

107

ساڵی/ 2017 بەرگی سەدو حەفت

چاپی یەکەم/ ساڵی 2020

پێرست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی نائاسایی خولی چوارەمی هەڵبژاردن هەینی 2017/9/15 ل 5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی چوارەمی هەڵبژاردن شەممە 2017/9/23 ل 37

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی چوارەمی هەڵبژاردن شەممە 2017/9/30` ل63

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی چوارەمی هەڵبژاردن چوار شەممە 2017/12/6 ل 197

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی (4) خولی چوارەمی هەڵبژاردن چوارشەممە 2018/1/10 ل 287

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی (5) خولی چوارەمی هەڵبژاردن سێ شەممە 2018/1/30 ل 321

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی (6) خولی چوارەمی هەڵبژاردن چوارشەممە 2018/1/31 ل 403

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی (7) خولی چوارەمی هەڵبژاردن سێ شەممە 2018/2/6 ل 481

1/ پرۆژە یاسای یاسای هەمواری یاسای هاتووچۆی ژمارە 86 ی ساڵی 2004 لە هەرێمی کوردستانی عیراق.

2/ پرۆژە یاسای ئەنجومەنی کاروباری پێکهاتەکان لە هەرێمی کوردستانی عیراق.

3/پرۆژە یاسای دەستەی یەکە پزیشکیە تایبەتیەکان لە هەرێمی کوردستان- عیراق.

4/ پرۆژە یاسای هەمواری پێ بژاردن (الغرامات) لە یاسای سزادانی عیراقی ژمارە 111 ی ساڵی 1969 هەموار کراو.

5/ پرۆژە یاسای ئەنجزمەنی پزیشکی لە هەرێمی کوردستانی عیراق.

6/ پرۆژە یاسای بەرکار کردنی یاسای هەمواری بیستەمی یاسای میلاکات ژمارە 20 ی ساڵی 1960ی هەموار کراو.

7/ پرۆژە یاسای زیادەڕەوی لەسەر موڵکی دەوڵەت.

8/ پرۆژە یاسای هەموار کردنەوەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی خێزان لە توندوتیژی ژمارە 8 ی ساڵی 2011 لە هەرێمی کوردستان.

2/ گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری دووەمی پیادەکردنی یاسای بەکرێدانی خانووبەرە ژمارە 87 ی ساڵی 1979 ی هەموار کراو، بەپێی ماددەکانی 72 و 74 و 75 لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە 1ی ساڵی 1992 ی هەموار کراو.

3/ گفتوگۆیەکی کراوە لە ڕەوشی شاری دزخورماتوو و گوزەرانی دانیشتوانە کوردەکان کە ئێستا ئاوارەی ناوچەکانی کوردستان بوون، لەسەر داوای ژمارەی یاسایی پەرلەمان بە پێی خاڵی 2 ی برگەی دووەم لە ماددەی 54 لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە 1 ی 1992 ی هەموار کراو.

4/ دانان و ئاڵوگۆر کردنی ئەم ئەندامە بەڕێزانە لەلیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمانی کوردستان بە پێی ماددەی 44 لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە 1 ی ساڵی 1992 ی هەموار کراو.

1/ زیادکردنی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (ایوب عبدالله رسول) بۆ سەر لیژنەی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری و ئاودێری و بەنداوەکان.

2/پێش چاوخستنی دەست لەکارکێشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (بهزاد درویش درویش) لە لیژنەی ئاوەدانکردنەوە و نیشتەجێ کردن و هاوچەرخ کردنی لادێ، زیادکردنی بەڕێزیان بۆ سەر لیژنەی کاروباری کۆمەڵگای مەدەنی.

3/پێش چاوخستنی دەست لە کارکیشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (بەهار عبدالرحمن محمد) لە لیژنەی کاروباری کۆمەڵگای مەدەنی و زیادکردنی بەڕێزیان بۆ سەر لیژنەی مافی مرۆڤ.

4/پێش چاوخستنی دەست لە کارکیشانەوەی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز(شیلان جعفر علی) لە لیژنەی کاروباری کۆمەلایەتی و مندال و خیزان و زیاد کردنی بەڕێزیان بۆ سەر لیژنەی پێشمەرگە و شەهیدان و

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6)ی

چوارشەممە رێکەوتی 31/1/2018

خولی چوارەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6)

چوار شەممە ڕێکەوتی 2018/1/31

کا تژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی 2018/1/31 پەر لەمانی کورد ستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی جێگری سەرۆك و، بەڕێز بێگەرد تا ڵەبانی سکرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژمارە (6)ی خولی چوارەمی، ساڵی (2018) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژ مارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژ مارە (6)ی خولی بەهارەی ساڵی پێنجەم لە خولی چوارەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێکەوتی 2018/1/31 دا بەم شێوەیە بێت:

1/ گفتو گۆ کرد نی پرۆژە یا سای هەمواری یا سای هاتو چۆی ژ مارە (86) ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق بە پێی ماددەکانی (72 و 74 و 75) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەر لەمانی کورد ستان ژ مارە (1) ی ساڵی (1992)ی هەموار کراو.

2/ خوێند نەوەی یە کەمی ئەم پرۆژە یا سایانەی خوارەوە بە پ‌ێی ماددەی (71) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو.

1/ پرۆژە یا سای پارا ستنی تۆڕو دا مەزراوەکانی ئاو و ئاوەڕۆ لە هەرێمی کورد ستان - عیراق لەلا یەن ئەنجومەنی وەزیراوەنەوە پێشکەش کراوە.

3/ دانانی ئەم ئەندامە بەڕێزانە لە لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمانی کورد ستان بە پ‌ێی ماددەی 44 لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو.

1/ زیادکردنی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (ایوب عبداللە رسول) بۆ سەر لیژنەی کاروباری پەرلەمان.

2/ زیادکردنی ئەندامی پەر لەمان بەڕێز (عبدالرحمن فارس عبدالرحمن/ ابو کاروان) بۆ سەر لیژنەی کاروباری کۆمەڵگەی مەدەنی.

4/ گفتو گۆ کرد نی پەیڕەوی ناوخۆی پەر لەمان کورد ستان لەلا یەن لیژ نەی کاتی بۆ پێدا چوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆی ئامادەکراو بە پێی بڕیاری ژمارە (26) ی ساڵی (2014) و بڕگەی (8) لە ماددەی (56) ی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو، پاڵپشت بە ماددەی 94 ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو،

بەڕێز د. جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

دانیشتنەکەمان بە ناوی گەلی کوردستانەوە دەست پێ دەکەین، خولی چوارەمی هەڵبژاردن، ساڵی پێنجەم، دانیشتنی ژمارە (6)، رۆژی دانیشتن (2018/1/31) ، بەرنامەی کار:

بە پێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددەی (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق، ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا کاتی دانیشتنی ژمارە (6)ی خولی پاییزەی ساڵی پێنجەم لە خولی هەڵبژاردنی چوارەمی پەرلەمان لە کاتژمێر 11ی نیوەڕۆ، رۆژی چوارشەممە ریککەوتی (2018/1/31) بێت و بەرنامەی کاری دانیشتنەکە بەم شێوەیەیە:

1/ گفتوگۆ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری یاسای هاتوچۆی ژمارە (86) ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان ـ عیراق بە پێی ماددەکانی (72 و 74 و 75) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992)ی هەموار کراو.

2/ خوێندنەوەی یەکەمی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (71) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو.

1/ پرۆژە یاسای پاراستنی تۆڕو دامەزراوەکانی ئاو و ئاوەڕۆ لە هەرێمی کوردستان - عیراق لەلایەن ئەنجومەنی وەزیراوەنەوە پێشکەش کراوە.

3/ دانانی ئەم ئەندامە بەڕێزانە لە لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمانی کوردستان بە پێی ماددەی 44 لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو.

1/ زیادکردنی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (ایوب عبدالله رسول) بۆ سەر لیژنەی کاروباری پەرلەمان.

2/ زیادکردنی ئەندامی پەرلەمان بەڕێز (عبدالرحمن فارس عبدالرحمن/ ابو کاروان) بۆ سەر لیژنەی کاروباری کۆمەڵگەی مەدەنی.

4/ گفتوگۆ کردنی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان کوردستان لەلایەن لیژنەی کاتی بۆ پێدا چوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆی ئامادەکراو بە پێی بڕیاری ژمارە (26) ی ساڵی (2014) و بڕگەی (8) لە ماددەی (56) ی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو، پاڵپشت بە ماددەی 94 ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1)ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو، داوا لە بەڕێز سکرتێری پەرلەمان خاتوو بێگەرد تاڵەبانی دەکەم پوختەی دانیشتنی پێشتر و غیابات بە هۆ و بێ هۆ پێشکەش بکات، فەرموو.

بەڕێز بێگەر دڵشاد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

1/ دەستپێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

2/ خوێندنەوەی ناوی ئەندامانی ئامادەبوو و ئامادە نەبوو، هەروەها خوێندنەوەی پوختەی دانیشتنی پێشوو لەلایەن سکرتێری پەرلەمان.

3/ دەنگدان لەسەر ئاڵوگۆرکردنی بڕگەی (5) بۆ (1) لە بەرنامەی کار.

4/ خوێندنەوەی پەیامی فراکسیۆنەکانی پەرلەمان لەلایەن سەرۆك فراکسیۆنەکان سەبارەت بە باوردۆخی ئێستای عفرین.

5/ گفتوگۆ کردن و پەسەند کردنی پرۆژە یاسای چاندن و گواستنەوەی ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ بە ئامادەبوونی بەڕێز د.رێکەوت حمە رشید وەزیری تەندروستی هەرێمی کوردستان.

6/ خوێندنەوەی هەڵوێستی فەرمی پەرلەمانی کوردستان سەبارەت بە هێرشی سەربازی دەوڵەتی تورکیا بۆ سەر کانتۆنی عفرین لە رۆژئاوای کوردستان لەلایەن ئەندامی پەرلەمان بەڕێز سالار محمود.

7/ دواخستنی دانیشتنی پەرلەمان بڕگەکانی تری بەرنامەی کار بۆ رۆژی چوار شەممە رێککەوتی (2018/1/31) کاتژمێر (11) ی پێشنیوەڕۆ. ناوی ئەندامانی پەرلەمان کە لە دانیشتنی ژمارە (5) ی ئاسایی لە بەرواری 2018/1/30 مۆڵەت پێدروان یان بە بێ مۆڵەت ئامادە نەبوون (ئاواز جەنگی (مۆڵەت)، ادریس علی(مۆڵەت)، جمال عوسمان (ئامادە نەبوو)، دڵشاد شعبان (ئامادە نەبوو)، شیرین حسنی (مۆڵەت)، شامۆ شێخۆ (مۆڵەت)، ڤیان عباس (مۆڵەت)، بەهار عبدالرحمن (مۆڵەت)، پەری صالح (ئامادەنەبوو)، جوان اسماعیل (ئامادە نەبوو)، رابوون تۆفیق (ئامادە نەبوو)، زولفا محمود (ئامادە نەبوو)، عمر صالح (مۆڵەت)، ئایدن معروف (مۆڵەت)، باپیر کاملا (مۆڵەت)، کمال یەلدا (مۆڵەت)، یعقوب گورگیس (مۆڵەت).

ئەو بەڕێزانەی بۆ دانیشتنی ئەمڕۆ داوای مۆڵەتیان کردووە (فیروز طە، ئاواز جەنگی، د.ابراهیم سمۆ، شێرکۆ حمە امین، سهراب میکائیل، سهام عمر، عمر صالح، عبدالرحمن فارس، ابو کاروان، شیرین حسنی، ڤیان عباس، زیاد حسین عبدالکریم، فایق مصطفی، عمر عینایەت، رۆژا محمود، عادل عزیز، ایوب عبداللە، فراکسیۆنی گۆران، حسن صالح، ادریس علی)، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بێگەرد تاڵەبانی، دیارە هیچ تێبینیەك لەسەر پوختەی کۆنووسی پێشتر نییە، دوو خاڵی نیزامی هەیە، د.جوان فەرموو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من ئامادە بووم بەس وەرەقەی غیابات نەهاتووەتە لای ئێمە تاوەکو واژووی لەسەر بکەین، لەناو قاعەی بووین ئێمە، شەفتی یەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەوە راست دەکرێتەوە، پەروا خان فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حەمە محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵی منیش هەمان سەرنجم هەبوو.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەوەش وەردەگیرێ، ئەوە راست دەکرێتەوە، دیارە پوختەکە پەسەند کرا، خاڵی نیزامی د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها لە سەر خاڵی چوارەمی بەرنا مەی کار پەیڕەوی ناوخۆ ئێمە لە لیژ نەی یا سایی لە گەڵ لیژ نەی پەیوەندارەکان .... صوتەکە نیە.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس پێشنیارەکەت گەیشت، کاك محمود فەرموو.

بەڕێز محمود حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەی دووەم و سێیەم پێش بخرێت، لەبەرئەوە ئاسانترە و بە لە جیاتی دا نانی بڕ گەی یەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری بەڕێز د.ڤالا دە کەم، پێ شتریش کە پەیڕەومان هێنا یە بەرنا مەی کار، وا رێککەوتین کە ئە گەر بابەتێکی تر یان هەر یاسایەك هاتە پێش دەکرێ ئەم پەیڕەوە رابگیرێ تا موناقەشەی ئەم بابە تە یا ساییە دەکرێ، بۆیە پتشگیری دەکەم کە ئەگەر پرۆژەی یاسای چاك سازی یان هەر پرۆژە یەك یان هەر با بەتێکی گرنگ ها تەپێش دە کرێ لیژ نەی پەیڕەو کارە کانی خۆی رابگر ێت تا ئەم بابە تە تێ پەر دەب ێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لە بۆچوونەکەی بەڕێز کاك محمود دەکەم لە بزوتنەوەی گۆران، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك انور فەرموو.

بەڕێز انور قادر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری پێشنیارەکەی کاك محمود دەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە داواکەی د.ڤالا دەکەم لەبەرئەوەی کۆمەڵێك یاسای گرنگ هەیە کە ئێمە ئیشی لە سەر دەکەین پەیوەندارە بە چاکسازیەکان لە دەسەڵاتی دادوەری و لە دەسەڵاتی جێ بەجێ کردن، بۆیە گرنگە ئێمە پەیڕەو نەبێتە ڕێگر لەبەردەمی هاتنە ناوەوەی ئەو ڕاپۆرتانە لە کاتی تەواو بوونی داو، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان شیخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە هەمان داواکەی د.ڤالا و د.فرست و تەلار خان دەکەم، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە ئەوپێشنیارەی د. ڤالا بە پشتیوانی ئەندامانی پەرلەمان، ئەوە دوو بەشی هەیە یان خۆی هەموو بڕگەکە دەکەوێتە دانیشتنەکانی دواتر یان بەش بەش پێشنیارێکی وا هەبووە کە پەیڕەو خۆی بەش بەش لە دانیشتنەکانی پەرلەمان یەکلایی بکرێتەوە، یەعنی هەم دانیشتنەکانی پەرلەمانی پێشتر بەردەوام دەبوون هەر جارە و بەشێك، ئینجا بابەتی تر هات با پێش و دەکەوتە بەرنامەی کار، هەر ئەو نەریتەی پێشتر پەیڕەو کراوە لەم پەرلەمانە، بەرنامەکانی کار بەردەوام بن و هەر جارە و بەشێك لە پەیڕەوی ناوخۆ لە ناو هۆڵی پەرلەمان یەکلایی بکرێتەوە لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، لە پەیڕەوە نوێیەکە، ئەوجا بەو شێوازە دەیخەینە دەنگدان، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدان ئێمە وەکو لیژنەی پەیڕەوی ناوخۆ میکانیزمیکمان پەسەند کرد بوو ئەو کاتە کە دەستمان پێی کرد، لەناو میکانیزمەکە ئەمرۆش کە دێتە سەر ئەو خاڵە دوو بارە میکانیزمەکە دەخوێنینەوە، لەناو میکانیزمەکە بۆ خۆی ئەوەی تیایە، یەعنی ئەوەی تیایە کە هەر کاتێك بابەتێك هاتە

پێ شەوە و لەم پەرلەما نە دەنگی شی لە سەر دراوە، با بەتێك ها تە پێ شەوە دە توانرێ پەیڕەوی ناوخۆ بوەستێنرێت و ئەو بابەتە بخرێتە بەرنامەی کارەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێموایە کۆمەڵێك یاسا هەیە یان پرۆژە یا سامان ئا مادەکردووە کە ئێ مە گفتو گۆی لە سەر بکەین، نازانم پەیڕەوی ناوخۆ ئێ ستا دە توانم بـ ڵێم لە وەڤ تە زائ یع دا یین، ئێ ستا ئەو خو لەی پەر لەمان لەکۆتایی خولەکەدایە، ئیستا بۆچی هێندە ئیهتـ مام دەدر ێت لە سەر هەموارکرد نەوەی پەیڕەوی ناوخۆ، بۆ نموو نە ئێستا ئێمە پرۆژەیەکمان هەیە دوو خەتە، بە پێنج دەقیقە جیˇبەجێ دەکرێت، هی پێکهاتەکانی تورکمان، تاوەکو ئێ ستا نەتانهێناوە بۆ هۆڵی پەر لەمان، ئەو هەموو گۆڕانکار یە د ێنن و هەموو شتە لـ ێرە ئێ ستا ئیهتمامی پێ دەدەن، باشە هی ئێمە بە چارەگە سەعاتێك نابات بڕوا بکە تەواو دەبی، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ئەوە حەقیقەت حەز نا کەین بە شێوازی گـ لەیی پێ شکەش بکر ێت، لەبەر ئەوەی لیژ نەی یا سایی ئەرکی خۆی دەگێڕ ێت و هیچ پرۆژە یەکی یا سا بێ تە بەردە ستی لیژ نەی یا سایی بە ئا گادار دە ستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان پەراوێز ناخرێت، ئەولەویاتەکان چینە و بە راوێژکاری لەگەڵ لیژنە پەیوە ندارەکان باس دەکرێت، کۆمەڵە پرۆژە یاسا هەنە، ئەو پرۆژە یا سایانە لە دانیـ شتنەکانی دا هاتوو انـ شاالله دەخرێ نە گفتوگۆ و یەکلایی دەکرێنەوە، بۆ ئەمەی پەیڕەو، خاتوو امینە فەرموو.

بەڕێز امنە زکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشتگیریا هەڤاڵێت خۆ دکەم وەکی د.بەهار ئاماژەی پـ ێدای د یارە لـ یژنا پەیڕەو میکانیزمـ ێك بۆ چەوانیا گفتوگۆ کرن سەر دەنگدان و هەروەسا ئاخافتن ل سەر پەیڕەوی هات بوو پە سەند کرن ژلا یی پەر لەمانی ڤە، هەلبەت ناڤ وان میکانیزمادا ئێك ژ وان خالێت کو ئاماژە پێدان باسی هە ندێ د کەت هەر تـ شتەکی بە پەلە و گرنگ هاتە ناڤ مەوزوعی دا ل ناڤێ دێ گفتوگۆ کرن سەر راوەستاندن، بۆیە ئەز دبـ ینم هەم خولا چوویێ، هەم ڤی خولێ جهودەکا زۆر مەیا سەر خست، ئە ڤە ژی بۆ پەر لەمانی کورد ستانی کو پەیڕەوەکی دی میکانیزمەکا نوێ ب تایبەتی چەوانیا رەقابە کرن و سەرەدەری کر نێ دڤـ ێت پەیڕەوی دا ئەم بـ شێین جێ بەجێ بکەین و پەسەندی بکەین، مادام ئەو ڕێگری نینە، مادام میکانیزم هاتیە پەسەند کرن، ب دیتـ نا من پێتـ ڤی نا کات دیـ سان بکەوی تە دەنـ گدانێ دا رێـ کارێ وی د یارن هاتـ یە پە سەند کرن ژ پەر لەمانێ کوردستانێ ڤە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك سۆران فەرموو.

بەڕێز سۆران عمر سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هیوادارم مەسەلەی پەیڕەوی ناوخۆ هەم بۆ خۆمان و هەم بۆ رای گشتی بێ ئەهمیەت نەکرێ، چونکە ئەم پەیڕەوی ناوخۆیە کە ساڵێك و سێ مانگ پەرلەمانی کوردستان لیژنەیەکی کاتی لە هەموو فراکسیۆنەکان بۆ دروست کردووە پەیڕەوی خەریك بووە، سەرلەنوێ رێکخستنەوەی کاری ئەم پەرلەمانە یە لە پرۆسەی چاودێری کردن لە یاسادانان، بۆیە ئەهمیەتی گەورەی هەیە و بە بێ ئەهمیەت تەماشا نەکرێ و نەوترێ پەرلەمان لەم کاتەدا بۆ خەریکی ئەمەیە، دەسەڵاتی یاسادانان لە هەرێمی کوردستان کە پەیڕەوەکەی هی ساڵی (1992) ئێستا چاکی دەکات و میکانیزمەکان باشتر دەکات بۆ پرۆسەی یاسادانان و چاودێری کردنی حکومەت، بۆیە ئەهمیەتی گەورەی هەیە، بونیادی کاری پەرلەمانی رێك دەخاتەوە و نوێی دەکاتەوە و برەوی گەورەی پێ دەدات، بۆیە قەزیەیەکی گرنگە و بۆ خولی داهاتوو دێنە سەر پەیڕەوێکی نوێی ساڵی (2018) نەك ساڵی (1992) پشتیوانی رایەکەی کاك د.فرست و خاتوو امنە و خاتوو بەهار دەکەم کە میکانیزمەکە ئەوەی تیایە ترسی ئەوە نەبێ کە رێگر بێ لە هاتنی پرۆژەی نوێ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، رێیەکان دیارە کە بەرچاو روونیەکی باشی تێدایە، کاك د.فرست شتی تازە؟ فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەرئەوەی ئەو میکانیزمەکانمان پەسەند کردووە و ئێستا لەبەردەستدان، ئەو خاڵەمان تەسویت لەسەر نەکرد کە پەیوەستە بەراگرتنی پەیڕەوی ناوخۆ ئەگەر هەر بابەتێك یان قانوونێکی گرنگ هات، بۆیە من پێشنیاز دەکەم بە تایبەتی یاسای چاکسازی لە کەرتی وەزیفەی گشتی و خانەنشینی کە یاسایەکی گرنگە و خەڵکیش چاوەڕوانە، پێشنیاز دەکەم ئەو پێشنیازەی کە کرا بۆ ئەوەی ئەگەر بابەتێکی گرنگ یان یاسایەك بزات یاسای چاکسازی هاتە پێش بیخەیە دەنگدان و ئێمە پەیڕەوی ناوخۆ رابگرین تا ئەو یاسایە تەواو دەبێ و موناقەشەی دەکەین سەرلەنوێ جارێکی تر دەست بە پەیڕەو بکەینەوە، بۆیە پێشنیاز دەکەم جەنابت بیخەیە دەنگدان بۆ ئەوەی بە دەنگدان دەنگی لەسەر بدەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من وەكو ئەندامێكی ئەو لیژنەیە، ئەوەی هەڤالان باسیان كرد لەگەڵ ئەوەدام كە ئیش لەسەر ئەم پەیرەوە بكەین، بەلام لەسەر حسابی پرۆژە یاساكانی تر نەبێت، ئێمە نزیكەی چوار مانگ زیاترە پەرلەمانمان كارا كردۆتەوە، بە پێی ئەم نوو سراوەی جەنابتان شەش جەلسەی پەرلەمانمان كردووە، جاری وا یە بە سێ هەفتە جارێك پەرلەمان كۆدەبێتەوە، لەماوەی ئەم دانیشتنەو دانیشتنی پێشتووتر، لەبەر ئەوە با دانیشتنەكانی پەرلەمانی كوردستان زۆرتر بێ و دەكرێ لەناو هەموو جەلسەیەك دا بە شێك یان فەسلێك لەو پەیرەوە نوێیە موناقەشە بكەین و هاوكات ئیش لە سەر پرۆژە كان تریش بكەین، هەم حەلێكە هەم حەقی پەیرەوەكە دەدەین و هەم حەقی پرۆژەكانی تر دەدەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك عبدالله فەرموو.

بەڕێز عبدالله حاجی محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پشتیوانی لە قسەكانی د.فرست دەكەم، لەگەڵ پێشنیارەكەی د.ڤالا بە تەئكید وا یە ئەو پرۆژە چاكسازیە بۆ ئەوەی تەناقوز دروست نەبێ، واباشترە بەش بەش كردنی پەیرەوی ناوخۆ رەنگە نەتوانین هەدەفەكە بپێكین رابگیرێ تا پرۆژەی چاكسازی قسەی لە سەر دەكرێ و یەكلایی دەكرێتەوە، كە یەكلایی كرایەوە ئینجا بچینە سەر پەیرەوی ناوخۆ، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.رێواز فەرموو.

بەڕێز د.رێواز فائق حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دانیشتنەكانی پەرلەمانی كوردستان دەتوانین بلێین بە رێژەی (80٪)پشت دەبەستێ بە راپۆرتی لیژنەی یاسایی و لیژنەی هاوبەش لە ئامادەكردنی راپۆرت لە سەر پرۆژە یاسایەكان، لەبەر ئەوە جاری وا هەبووە دوو هەفتە ئێمە دانیشتنمان نەكردووە، لەبەرئەوە نەمانتوانیوە زیاتر لە راپۆرتێك كە بایی جەلسەیەك بێ و ئامادەی بكەین بۆ دانیشتنەكانی پەرلەمان، بەتایبەت ئەو پرۆژە یاسایانەی كە پەیوەندی بە لیژنەی یاسایی و لیژنەكانی تری پەرلەمانی كوردستانەوە هە یە، چی رێگرە لەوەی ئێمە ئەمرۆ بە شێكی تر لە پەیرەوە بكەین، ئەگەر هەفتەی داهاتوو بۆ نموونە بۆ رۆژی سێ شەممە توانیمان شتێك ئامادە بكەین، راپۆرتی لیژنەی یاسایی و لیژنە هاوبەشەكان ئامادە بكەین لە سەر هەر پرۆژە یاسایەك كە ئێستا لەبەردەستە بە دەنگدان یان ئێستا تەسبیتی بكەین وەكو ئەوەی د.فرست ئەیلێ و دواتر موناقەشەی ئەو قانونە دەكەینە و پەسەندی دەكەین ئینجا بگەڕێینەوە سەر پەیرەو، پەیرەو ژمارەی ماددەكانی زۆر زۆرن،

ئێمە بتوانین لە هەر هەفتەیەك بیست ماددە بکەین باشترە لەوەی کە هیچ نەکەین، یەعنی بەڕێزتان دەزانن بۆ ماوەی دوو ساڵ ژمارەیەکی زۆر لە ئەندامانی پەرلەمان تەبعەن بە ئیعتمادکردن لەسەر رەنگی پەرلەمانتاران لە خولەکانی دوو و سێ ئەم پەیڕەوەیان ئامادە کردووە، یەعنی بۆ جارێکی تر خولێکی تری پەرلەمان بێت و ئەوەندە ئەندامی تر تواناکانیان بخەنە گەڕ بۆ ئەوەی پەیڕەوێك ئامادە بکەن، لەبەر ئەوە تکا دەکەم ئەمە نەبێتە بیانوو بۆ ئەوەی پەیڕەوەکە موناقەشە نەکرێت، تەنها ئەو مەبدەئە دەنگی لەسەر بدرێت، ئەگەر پرۆژە یاسایەك هاتە پێش و راپۆرتی بۆ ئامادەکرابوو، پەیڕەو دوابخرێت تا پەسەندکردنی ئەو پرۆژە یاسایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، سێ تێبینی تر وەردەگرین و ئینجا کۆتایی بەم بەشە دێنین کە بریتیە لە خاڵە نیزامیەکان، د.جوان پێشتر داوای کردووە و کەژاڵ خان و کاك بهزاد و خاتوو منیرە، د.جوان فەرمووو.

بەڕێز د.جوان اسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری کاك سۆران دەکەم بە نیسبەت مەنهەجی داخلی پەیڕەوی ناوخۆ، بەڕاستی پەیڕەوی ناوخۆ زۆر زۆر گرنگە بۆ تەنزیم کردنی ئیدارە کردنی جەلسەکانی و ئەرکەکانی ئەندامی پەرلەمان و مافەکانیان و مەسئولیاتیان و رێگەیەك پێشان دەدات ئەندامی پەلەمان کو ئیشی بکات، زۆر زۆر گرنگە مەنهەجی داخلی پەیڕەوی ناوخۆ پشتگیری دەکەم و پشتگیری کاك محمود و کاك انور و کاك ئاری هەرسینی دەکەم، خاڵی دووەم و سێیەم بێتە پێش، چونکە ئەوە ئاسانە گفتوگۆیەکان بکەوێتە پاش، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کەژاڵ خان فەرمووو.

بەڕێز کەژاڵ هادی فقێ داود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری رایەکەی مامۆستا ابوبکر هەڵەدنی دەکەم کۆبوونەوەکانی پەرلەمان زۆرتر بکرێن، ئەو هەفتەیەی کە لیژنەی یاسایی راپۆرتی ئامادەنییە لەسەر پرۆژە یاسایەکان دەکرێ ئێمە موناقەشەی پەیڕەو بکەین و چەند ماددەیەك لە پەیڕەو بڕوات و ئەو کۆبوونەوەیەش کە لیژنەی یاسایی راپۆرتی لەسەر پرۆژە یاسایەکان ئامادەیە واز لە پەیڕەو بێنین و پرۆژە یاسایەکان پەسەند بکرێن.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، هەر بەو شێوازە پێشنیازەکە پەیڕەو کراوە، کاك بهزاد فەرمووو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

راستی پێشنیاز دكەم بۆ ڤێ چەندێ كۆبوونەوەیەك بێتە كرن بەینی دەستەیا سەرۆكایەتیا پەرلەمانێ و سەرۆكێت فراكسیۆنا، ئەڤە خالا ئێكێ، ئەولەویەتا بدەینە فعلەن بۆ هەندەك پرۆژا بەری كۆبوونەوە یەكا هاوبەش هەی كرن، بەلام بۆ ڤێ قۆناغێ دیارە ئەولەویەت پێویستە هەندەك یاسا بێنە پێش بۆ نموونە ئەڤ یاسایا چاكسازیێ كەرتی موو چەی دا پێویستە ئەولەویەت بێتە دان، خالا دوو یێ، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمانێ، من دڤێت ئاماژێ بهەندی بدەم كو دیارە پشتگیریا ڤان هەموو بەڕێزا دكەین براستی كو هەر گاڤەك بەرنامێ كار وەختی بێتە دانان دەستەی سەرۆكایەتی موراعاتا دوو خالا بكات، ئێك/ ئەو یاسا كو بێتە هۆلا پەرلەمانێ، ئەگەر هەموار بیت، بۆ نموونە وەكی ئەڤ حەفت مادده یە، یەعنی كێمە، دشێن ئەڤ حەفت مادده خەلاس بیت یاسا دواتر بچینە سەر پەیڕەوی ناوخۆ، بەلام ئەگەر بۆ نموونە ئەگەر یاسایەكا دی هات وەكی یا سایێ چاكسازی كەرتی مووو چەیێ دا لەوانە یە وەختەكی زۆر تر پێ دڤێت بۆ هۆلا پەرلەمانێ، هەنگی ئەم دشێین وەختێ د بەرنامێ كارێ دا پەیڕەوی ناوخۆ نەبین، پشگیریا مامۆستا ابوبكر دكەین كو كۆبوونێت پەرلەمانێ زیاتر لێ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، منیرە خان فەرمووو.

بەڕێز منیرە عثمان علي:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری هەموو ئەو رایانە دەكەم كە پەیڕەوەكە بخرێتە ئەولەویەتی كاری ئەم پەرلەمانە، چونكە پێشتر لیژنەیەك دیاری كرا كە لە راستی دا وەك د.رێواز ئیشارەتی پێیدا لیژنەكە كارێكی زۆر زۆریان كردووە ناكرێ ئەم لیژنەیە ئەو ماندووبوونەیان بە هەند وەرنەگیرێ، ئێمە لە ساڵی (1992) ەوەوە ئەم پەیڕەوە كێشەی تیایە و بە بەردەوامی لەهەموو خولەكان قسە لەسەر ئەوە كراوە كە ئەم پەیڕەوە كۆنە و ناتوانرێ كاری لەسەر بكرێت، بۆیە تكا دەكەم ئەولەویەتی كار مابێ و دەكرێ دانیشتنەكانی پەرلەمان زیاتر بكەین بۆ ئەوەی بتوانین ئەم پەیڕەوە تێ بپەڕینین لەو ماوەی خولی گرێدانە لەبەردەممان ماوە و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، دیارە تێبینیەكان هەمووی بەو ئاراستەیە بوون كە ئیتفاقێكی تەواو هەیە لە نێوان ئەندامانی پەرلەمان كە پرۆژە یاسا گرنگەكان نەبنە رێگر لە بەردەم موناقەشە كردن و پێدا چوونەوەی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، هەردووكیان گرنگن، پرۆژە یاساكان گرنن، پەیڕەویش گرنگە، ئیختلافە كە لە سەر شێوازەكەیە، بۆ چارەسەركردنی ئەو شێوازە كە گونجاو بێت و بۆ ئەوەی دانیشتنەكان زیاد بن، پرۆژە یاسایەكانیش دیسان ئەوەی گرنگن بەهەند وەربگیردرێن و لەناو پەرلەمانی كوردستان یەكلایی بكرێنەوە،

ئەوە پێشنیارێك هەیە بۆتان دەخوێنینەوە، دواتر دەیخەینە دەنگدان، پێشنیارێكی گونجاوە بۆ ئەوەی ئەو شێوازەی تەندروستە پەیڕەو بکرێت، خاتوو بێگەرد بیخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد تاڵەبانی/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

گفتوگۆی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان دەست پێ دەکاتەوە، هەرکاتێك هەر پرۆژە یە یا سایەکی ئا مادەکراو لەلا یەن لیژ نەی یا سایی و لیژ نە هاوبە شەکان یەکلایی کرا یەوەو ئارا ستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان کرا دەخرێتە بەرنامەی کار و گفتوگۆی پەیڕەوی ناوخۆ رێگر نابێت لە بەردەم ئەو پرۆژە یاسایانەدا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە دەخەینە دەنگدان ئەوەی بە پەسەندی دەزانێت کێ لە گەڵ ئەو پێشنیارە دایە دەستی بەرز بکا تەوە؟ (73) کەس بە پەسەندی دەزانن، کێ دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، سێ پێشنیار هەبوون بۆ ئەوەی بڕگەی سێیەم و دووەم پێش بکەون، بڕ گەی دووەم دەبێ تە یە کەم و سێیەم دەبێ تە دووەم و بەم شێوازە بەردەوام دەبین، ئەوەی لە گەڵ ئەو پێ شنیارەدایە کە دووەم ببێ تە یە کەم؟ سێیەم ببێ تە دووەم؟ دەست بەرزبکاتەوە؟ (56) کەس بە پەسەندی دەزانن، ئەوەی دژە؟ کەس نییە، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، بڕگەی یە کەم داوا لە بەڕێزان لیژ نەی یا سایی دە کەین کە بفەرموون بۆ شوێنی تایبەت بە لیژ نەکان، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێموایە سێیەم بوو بە یەکەم، ئەگەر سێیەم بوو بە یەکەم با ئەوە بکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دووەم بوو بە یەکەم، سێیەم بوو بە دووەم، وامان خوێندەوە، ئەوەی تر راستتر بوو ئە گەر سێیەم ببا بە یەکەم، بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئەم پرۆژە یاسایانەی خوارەوە بە پێی ماددەی (71) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار کراو، د.ڤاڵا فەرموو.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یا سای پارا ستنی تۆڕو بنـ چینەکانی ئاوو ئاوەڕۆ لە هەرێمی کورد ستان ـ عـ ێراق لەلا یەن ئەنجو مەنی وەزیرانەوە پێشکەش بە پەرلەمانی کوردستان کراوە، لە هەشت مادده و ئەسبابی موجیبە پێك هاتووە داوا لە بەڕێزتان دەکەین کە ئاراستەی لیژنەی پەیوەنداری بکەن.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە ياسايی ئاراستە دەكرێت بۆ ليژنەی شارەوانيەكان و ليژنەی ياسايی و گشت ئەندامانی پەرلەمان، بەڕێزان داوا لە ليژنەی ياسايی دەكەين لە شوێنی خۆيان بمێنن، خاڵی سێيەم دانانی ئەم ئەندامە بەڕێزانە دە كەين لە ليژ نە هەمی شەييەكانی پەر لەمانی كورد ستان بە پ ێی ماددەی (44) لە پەيڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ژ مارە (1) ی ساڵی (1992) ی هەموار كراو، 1/ز يادكردنی ئە ندامی پەر لەمان، بەڕێز (ا يوب عبدالله رسول) بۆ ليژنەی كارو باری پەر لەمان، ئەوەی بە پە سەندی دەزانێت دە ست بەرزبكا تەوە؟ (62) كەس، كێ دژە؟ كەس نی يە، بە كۆی دە نگ پە سەند كرا، دوو/ ز يادكردنی ئە ندامی پەر لەمان بەڕێز (عبدالرحمن فارس/ابوكاروان) بۆ سەر ليژنەی كاروباری كۆ مەڵگای مەدەنی، ئەوەی بە پە سەندی دەزا نێ كێ لەگەڵدايە؟ (61) كەس، كێ دژە؟ كێ دژە؟ كەس نييە، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، خاڵی يە كەم ئێ ستا بووە سێيەم، دەست بە خاڵی سێيەم دەكەين، داوا لە ليژ نەی يا سايی و ليژ نەی ناوخۆ دە كەين لە شوێنی تايبەت ، مامۆستا مەلا غريب خاڵی نيزامی هەيە، فەرموو.

بەڕێز غريب مصطفى حمەخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پرۆژە ياسايەی كە خوێنرايەوە پاراستنی تۆڕ و دامەزراوەكانی ئاو و ئاوەڕۆ لە هەرێمی كورد ستان بە پێويستی دەب ينم كە ئارا ستەی ليژ نەی ك شتوكاڵيش بكر ێت، چونكە ئەو پرۆژە يا سايەی ئاو كە ئێ ستا چووەتە ئەنجومەنی وەزيران و لە داهاتوودا بە ئومێدين لەم خو لەی پەرلەما ندا دەرب چێت، ئەم پرۆژە يە بەشێك دەبێ لەو پرۆژە، ئەو ئامادە سازييەكەی لای ليژ نەی ك شتوكاڵەوە بۆ كراوە، لەبەر ئەوە داوا دە كەم ئاراستەی ليژنەی كشتوكاڵ بكرێت.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمينكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

پێشنياری مامۆستا غريب پەسەندە، ئاراستەی ليژنەی ك شتوكاڵيش دەكر ێت، سوپاس مامۆ ستا، دە ست بە خاڵی سێيەم لە بەرنامەی كاری ئەمرۆ دە كەين، داوا لە ليژ نەی يا سايی دە كەين كە پرۆژە يا سايەكە بۆ گفتوگۆ مادده بە مادده بخوێننەوە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پرۆژە يا سای هەمواری يا سای هاتوو چۆی ژ مارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی كورد ستان ـ ع ێراق، ماددەی يە كەم، دە قی بە شی (21) ی يا سای هاتوو چۆ هەموار دەكر ێت و بەم شێوەيەی خوارەوە دەخوێنر ێتەوە:

هەركە سێك سوارۆيەك بە بێ مۆ ڵەتی لێ خوڕين يان بە مۆ ڵەتێكی لێ خوڕينی لێ كێ شراوە يان هەڵوەشێنراوە يان نا تايبەت بە جۆری سوارۆيەكە لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامەيەك لە (500) هەزار دي نار كەمتر نەبێت و لە يەك مل يۆن دي نار ز ياتر نەبێت سزادەدرێت، ئەو كە سەی سوارۆيەكەی لەبەردە ستتە

خاوەنی بێ یان لە ژێر دەستی بێت هەمان سزادەدرێت، ئەگەر رێگە بدات کەسێکی نامۆ لەت دراو بە لێخوڕین ئەم سوارۆیە لێ بخورێت.

ماددەی 2/

یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکەسێك لەژێر کاریگەری ماددە یەکی سەرخۆشکار یان هۆشبەر سوارۆیەك لێ بخورێت ئەوا بە غەرامەیەك لە یەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد دینار زیاتر نەبێ سزا دەدرێت، لەگەڵ دەست بە سەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ و دەکرێت مۆڵەتی لێ خوڕینەکەی لێ رابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

2/ لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لەبڕگەی (1)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە، ئەوا سزاکەی دەبێتە غەرامەیەك لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ لەگەڵ لێ راکێشانی مۆڵەتی لێخوڕینەکەی بۆ ماوەی سێ مانگ.

3/ پێویستە لە سەر دادگا لەکاتی دەرکردنی بڕیاری دەست بە سەرداگرتنی سوارۆیەکە و لێ راکێشانی مۆڵەتی لێ خوڕین بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی سێیەم/

دەقی بەشی (23)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکەسێك بەهۆی لێخوڕینی سوارۆیەك ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەورە یان پەککەوتەیی هەمیشەیی بۆ کەسانی دیکە، یان سەروەت و سامانیان لەبەر رەچاونەکردنی یاسا و پەیڕەو و رێنماییەکان ئەوا بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو ساڵ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەك لە (500) هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (750) هەزار دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت.

2/ ئەگەر تاوانەکە ئەنجامدرابوو لە کاتی لێخوڕینی سوارۆیەکە بە سەرکێشی یان بێ باکی یان شوفێرەکە لەژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکار یان هۆشبەر بووبێ، یان یارمەتی ئەو کەسەی نەدابێت کەوا تاوانی لێ کراوە، یان داوای یارمەتی نەکردبێت بۆی، لەگەڵ بوونی توانای یارمەتی دانی، ئەوا سزاکەی دەبێتە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك ساڵ کەمتر نەبێت و لە سێ ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە (750)هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

3/ پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی هەردوو بڕگەی یەك و دووی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە، بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندار بکاتەوە، لەم بارەیەوە لەدوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی چوارەم/

1/ دە ستەواژەی یان هەردووکیان لە هەردوو بڕ گەی (1) و (2) لە بە شی (24) ی یا سای هاتوو چۆ لادەبرێت.

2/ بڕگەیەکی دیکە بە ڕێزبە ندی (5) بۆ بە شی (24)ی یا سای هاتو چۆ ز یاد دەکر ێت و دەقە کەی بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی بڕگەکانی (1 و 2 و3و 4) ی ئەم بەشە، بڕیاری دەستبەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوە یەك لە دوو مانگ کەمتر نەبێت و لە چوار مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار بکا تەوە، لەمبارەیەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی پێنجەم/

بەدەر لە یاسای بـنەماکانی دادگایـیە سزاکاریەکانی ژ مارە (23) ی ساڵی (1971) ی هەموارکراو دادوەری لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەسەڵاتی یەکلاکردنەوەی ئەو تاوانانەی پێ دەدرێت کە لە هەردوو ماددەی یەکەم و دووەمی ئەم یاسایەدا هاتوون و بڕیارەکەشی لەم بارەیەوە لەوەی پەیوە ستە بە تا نە لێ گرتـنی وەك ئەو حوکمە وایە کە لە دادگای کەتنەکان دەرچووە.

ماددەی شەشەم/

کار بە هیچ دەقێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە داناکرێت.

ماددەی حەوتەم/

ئەم یاسایە لە دوای تێ پەڕبوونی سێ ڕۆژ بەسەر بلاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وە قائیعی کورد ستان جێ بەجێ دەکرێت و بەسەر ئەو تاوانانە پیادە دەکرێ کە لەدوای بەرکاربوونی ئەنجام دەدرێن.

هۆیە پێویستکارەکان

لەبەر ئەوەی یا سای هاتو چۆی (86)ی ساڵی (2004) لەلا یەن دە سەڵاتی هاوبە ندی کاتی لە عیراق بەشێوەیەکی خێرا دانراوە، ئەمەش وای کردووە چەندین کەموکوڕی هەڵە لەخۆ بگر ێت و لە پێ ناو ز یاتر گونجا ندنی سزاکان بۆ ئەو کردارا نەی لەم یا سایەدا هاتوون، بە شێوەیەك لێ گەڕا نەوەو چاو تـر ساندنی پێویست دەستەبەر بکات بە تایبەتی لە دوای زێدەبوونی ڕێژەی تاوانەکانی هاتوچۆ لەم دواییا نەدا لەپێناو خـێرا یەکلاکرد نەوەی هە ندێك دە عوای پەیوە ست بەم تاوانا نە بە بێ گرتنە بەری ڕێکارە کانی داد گایی کردنی ئاسایی، لەبەر سادەیی ئەم جۆرە دەعوایانە، بەمەش پاڵەپەستۆی دەعوا کانی ڕەوا نە کراو بۆ داد گا تایبەتمەندەکان سووك دەکرێت بەبێ لێ سەندنەوەی مافی لایە نەکان دەر بارەی ڕێگەکانی پێدا چوونەوەی یاسایی دژ بەو حوکمانەی لەم دەعوایانە دەرهەقیان دەرکراوە، ئەوا ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس د.بەهار، د.ڤالا فەرموو.

بەڕێز د.ڤالا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز د.بەهار خوێندیەوە پرۆژەکە بوو کە پێشکەش کرا بۆ خوێندنەوەکە کرا بوو، ئەوەی ئێستا دەیخوێنینەوە راپۆرتی لیژنەی هاوبەشە، ئەوەیە کەلەبەردەست بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانەدایە.

با بەت/ را پۆرتی هاو بەش سەبارەت بە پرۆژە یا سای هەمواری یا سای هاتو چۆ ژ مارە (86) ی ساڵی (2004)لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق، لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومە نە خۆجییەکان، رۆژی دوو شەممە رێککەوتی (2018/1/8)ی کۆبوو نەوەی هاوبە شیان ئەنجا مدا بۆ تاوتوێ کرد نی پرۆژە یا سای هەمواری یا سای هاتو چۆی ژ مارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کورد ستان ـ عێراق، کە لەلا یەن ژ مارەی یا سایی ئە ندامانی پەر لەمان پێشکەش کراوە دوا خوێند نەوەی یە کەمی لە دانیشتنی ژ مارە(2) لە رۆژی چوار شەممە بەرواری (2017/12/6) رەوا نەی لیژنە کەمان کراوە، دوای گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

یاسای هەمواری جێ بەجێ کردنی یا سای هاتو چۆ ژ مارە (86) ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کورد ستانی عێراق:

ماددەی یەکەم/

دەقی بەشی (21) ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکە سێك سوارۆیەك بە بێ مۆ ڵەتی لێ خوڕین یان بە مۆ ڵەتێکی لێخوڕینی لێ راکێشراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بەجۆری سوارۆیەکە لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامە یەك لە (250) هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزادەدرێت، ئەو کە سەی سوارۆیەکی لەبەردەستە خاوەنی بێت لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئە گەر رێگە بدات نامۆ ڵەت دراو بە لێخوڕین ئەم سوارۆیە لێ دەخورێت.

2/ هەر سزا دراوێك پابەند نەبوو بە دانی ئەو بڕە غەرامەیەی لە بڕگەی یە کەمی ئەم ماددە یە دا هاتووە ئەوا سزادەدرێت بە حەبس کردن بۆ ماوە یەك کە لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

ماددەی دووەم/

دەقی بەشی (22)ی یاسای هاتوچۆی هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەر کە سێك لەژێر کاریگەری ماددە یەکی سەرخۆ شکار یان هۆشبەر سوارۆیەك لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامەیەك لە (500)هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت سزادەدرێت لە گەڵ دە ست بە سەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ و دەکرێت مۆ ڵەتی لێ خوڕینەکەی لێ رابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

2/ لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانە لە بڕگەی (1)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە، ئەوا سزاکە دەبێتە غەرامەیەك لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ لێ راکێشانی مۆڵەتی لێ خوڕینەکە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ کەمتر نەبێت.

3/پێویستە لە سەر داد گا لە کاتی دەرکرد نی بڕ یاری دە ست بە سەرداگرتنی سوارۆیەکە و لێ راکێشانی مۆڵەتی لێ خوڕین بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی سێیەم/

بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك ساڵ کەمتر نەبێ لە چوار ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە یەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت.

پێویستە لەسەر دادگا لەکاتی دەرکردنی حوکم لە سەر تۆمەتبار بەپێی هەردوو بڕگەی (1) و (2)ی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەر داگرتنی سوارۆیەکە بدا کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لەدوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی (4)

1-دەستەواژەی (یان هەردووکیان) لە بڕگەی (1) و (2) لە بەشی (24)ی یاسای هاتووچۆ لادەبردرێت.

2-بڕگەیەکی دیکە بە ریزبەندی (5) بۆ بەشی (24)ی یاسای هاتووچۆ زیادە دەکرێت و دەقەکەی بەو شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

5-پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لە سەر تۆمەتبار بەپێی بڕگەکانی (1،2،3،4)ی ئەم بەشە بڕیاری دەست بەسەر داگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە (2) مانگ کەمتر نەبێت و لە چوار مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی پێنجەم/

بەدەر لە یاسای بنەماکانی دادگایی سزاکارییەکە ژمارە (23)ی ساڵی (1971)ی هەموارکراو دادوەری لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەسەڵاتی یەکلاکردنەوەی ئەو تاوانانەی پێ دەدرێ کە لە هەردوو ماددەی یەکەم و دووەمی ئەم یاسایدا هاتوون و بڕیارەکەشی لەم بارەیەوە لەوەی پەیوەستە بە تانە لێگرتنی وەك ئەو حوکمە وایە کە لە دادگای کەتنەکان دەرچووە.

ماددەی شەشەم/

کار بە هیچ دەقێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێ.

ماددەی حەوتەم/

ئەم یاسایە لە دوای تێپەڕبوونی سێ ڕۆژ بەسەر بڵاوکرد نەوەی لەڕۆژنا مەی فەرمی وە قائیعی کورد ستان جێبەجێ دەکرێت و بەسەر ئەو تاوانانە پیادە دەکرێ کە لە دوای بەرکاربوونی ئەنجام دەدرێن.

هۆیەکانی دەرچوواندن:

بە لەبەر چاو گرتنی ئەو پەرە سەندنانەی هاتۆ تە ئاراوە دوای دەر چوونی یا سای هاتوو چۆ ژ مارە (86)ی ساڵی (2004) لە پێناو کارکردن بە سزای جێگرەوە و گونجا ندنی لە گەڵ ئاما نجەکانی ئەم یا سایە و بۆ سنووردارکردنی ڕووداوەکانی هاتووچۆ ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د. ڤالا فر ید سەرۆکی لیژ نەی یا سایی بۆ خوێند نەوەی را پۆرتی هاو بەش، پێ شتریش پرۆژەکە خوێندرا یەوە لەلا یەن د. بەهار، ئێ ستا دە ست بەگفتوگۆ دە کەین، مادده بە مادده، پ ێنج خاڵی نیزامیمان هەیە، لە د.ڤالا دەست پێ دەکەین خاڵە نیزامییەکان، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من خاڵی نیزامیم نیە، لەسەر یاساکەیە، لە سەر پرۆژەکە یە، ئێ مە لیژ نەی یا سایی لە گەڵ لیژ نەی ناوخۆ چەند هەمواریێکمان بە سەر ئەو ماددا نەدا کردووە کە لە پرۆژە کەدا هاتووە، هـیوادارم پێش ئەوەی کە دەخوێندرێتەوە، پێش ئەوەی بدرێتە گفتوگۆ رێگە بدەن بەڕێزتان کە ئێمە ئەوەی کە ئیتیفاقمان کردووە لە سەری هەمواری بکەی نەوە، بیخەی نەروو بۆ بەڕێزان ئە ندامانی پەر لەمان، ئینـ جا دەر گای گفتو گۆ بکرێتەوە، چونکە ئێمە رە ئی لا یەنی پەیوەند یدارمان وەرگر تووە لە وەزارە تی ناوخۆ، هەروەها دا ئیرەی مرور، هەروەها لەگەڵ تەندروستیش، بۆیە گۆڕانکارییەکی زۆرمان بەسەر راپۆرتە کەی خۆ مان دا کردووە، هەر لە عینوانەکی تا دەگاتە هۆیەکانی دەرچوواندن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.ڤالا، بەڕێز د.بەهار، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

و ێرای پ شتگیریم بۆ ق سەکانی بەڕێز د. ڤالا، دە مەوێ ڕوونکردنەوە یەکی تر لە سەر ئەوە بدەم کە ئەم قانوونی مرورەی کە هەمانە تەنها ئەم کەم و کوڕییانەی تیا ن یە کە ئێمە لە راپۆرتە کە و لە پرۆژە کەدا ئاماژەی پێکراوە، ئێمە دەزانین کەم و کوری تری تیایە، بەس بۆ ئاسانکاری ئێ مە تەنها دە توانین ئیزا فە و حەزف لەسەر ئەو ماددانە بکەین کە دەستمان بۆ بردووە، پێمبا شە هەدەف دە ست بردنە کەشمان بۆ ئەو ماددانە ڕوونبکەمەوە بۆ ئەندامانی بەڕێز و بۆ خەڵکیش، ئێ مە بۆ یە دە ستمان بۆ ئەو ماددا نە بردووە ماددەی یەکەم تایبەتە بەوانەی کە بێ مۆڵەت سەیارە لێ دە خوڕن، زۆر جار لە بەر ئەوەی چاک سازییەکانی ئێمە جیانەکراونەتەوە بەپێی تاوانەکان تە صنیف نەکراون، حاکم بەپێی قانو نە ئە سڵەکە تەنها ئەوەی

لەبەر دەست دابوو کە بەندی بکات، یەعنی حەبسی بکات ئەو کەسە، غەرامەی تیا نەبوو، زۆرجار لەجیاتی ئەوەی کە قازانج بکات ئەو کەسە زەرەری دەکرد کە دەچووە ناو چاکسازییەکانەوە تێکەڵ بەو موجریمە گەورانە دەبوو، بۆیە ئێمە خیارێکی ترمان داوە بە حاکم کە غەرامەیە،بۆ پاراستنی ئەو کەسانە، بەتایبەتی ئەوانەی کە بەبێ مۆڵەت سەیارە لێ دەخورن، عادەتەن بەزۆری خەڵکی حەدەسن، یەعنی ئەوانەی کە (18) ساڵیان تەواو نەکردووە، ئەوە هەدەفی یەکەممان بووە، هەدەفی دووەمیشمان ئەوە بووە کە لە ماددەی (22)دا بە پێی یاسا کۆنەکە ماوەی ساڵێك سەیارە حجز دەکرا، خۆ جەنابتان دەزانن ماوەی ساڵێك سەیارە حجز بکرێ، خۆ سەیارە تاوانەکەی نەکردووە، بۆیە بە حیجز کردنی زەرەرێکی زۆر بە سەیارەکە دەگات و ئەو رەدعەی کە قانونی عقوباتیش مەبەستێتی نایەتە دی، بۆیە بەو مەبەستە ئێمە دەستمان بۆ ئەوە بردووە، هەرچی پێشنیارێکی تر لەسەر ماددەکانی تر هەیە ئێمە دەزانین پێشنیار زۆرە تەلەفۆنمان بۆ کراوە، دەتوانرێ بکرێ بە پرۆژەیەکی تر و پێشکەش بکرێ بەزوویی ئێمە کاری لەسەر دەکەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.بەهار، خاتوو تەلار لطیف، بەڕێزان کاك نازم، کاك قادر رزگەیی، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی گرنگ لە دەرچوونی یاسا جێبەجێ کردنێتی ئێمە کە ئەو یاسایە پێشووتر هەبوو ئینفاز کراوە لە هەرێمی کوردستان زۆر بەی برگە و ماددەکانی کاری لەسەر کراوە، بەڵام ئەو برگە یاسایانە کە برگە سزاییەکانی بووە کێشەی بۆ دادگاکان دروست کردبوو، زۆربەی کات بەتایبەتی ماددەی (21 و 22) حەبس کردنە هەمیشە ئیقاف دەکرا، کە تۆ ئیقاف کردن نابێتە رەدعێ بۆ جێبەجێ کردنی یاساکە، نابێتە رەدعێ بۆ کەمکردنەوەی ئەم تاوانانەی هەیە لە هەرێمی کوردستان دا، بۆیە ئێمە وەکو لیژنە پەیوەندیدارەکان و لەسەر داوای دەسەڵاتی دادوەری و هەروەها وەزارەتی پەیوەندیدار کە وەزارەتی دادە، داواکاری گشتی ئەوان کە داوایان کردبوو جیهاتی داواکاری گشتی، ئێمە پێمان گرنگ بوو کار لەسەر هەموارکردنەوەی ئەم یاسایە بکەین، بەتایبەتی ئەوەی پەیوەندیدارە بە سزایەکە، وەکو بەڕێزان د. ڤالا و د. بەهاریش باسیان کرد، خەلەلی زۆر هەیە لە یاساکە، بەڵام ئێمە ئەوەی گرنگ بوو لە ئێستادا کارمان لەسەر ئەم برگانە کرد، هەتاکو بتوانین ببین بە بەشێك لەوەی کە لە ڕووی یاساکەوە و جێبەجێ کردنی یاساکە هەم کار ئاسانی هەبێ، لە هەمان کاتیش دا ببێ بە رەدعێك بۆ کەمکردنەوەی ئەو تاوانانەی کە دەکرێ لە رێگای هاتووچۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تەلار لطیف، بەڕێز کاك ناظم، فەرموو.

بەڕێز ناظم كبیر محمد سعید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەكانی بەڕێز د.ڤالاَ دەكەین دەربارەی ئەو گۆرانكارییا نەی كە بە سەر راپۆرتە كەدا هاتووە، ئەوەش لە سەر ئەو ئەسا سەی بووە كە را و بۆ چوونی سەرنج و تێبینی یەكانی لایە نە پەیوەند یدارەكان وەرگیراوە، ئەو كات كە ئەو گۆڕانكارییا نە بە سەردا هاتووە، ئەوە مولاحەزە یەك، مولاحەزە یەكی تریش لەوانەیە پرسیارێك لەلایەن هەموو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان دروست بووبێ، لەوانە یە كە ئەم یا سایە بۆ تەنها ئەم دوو، سێ مادده هەمواركراوە تەوە، لە سەر ئەسا سی هەمواركرد نەوە بووە كە پرۆژە یا ساكە هاتووە، بەڵام لەلایەكی ترەوە هەموومان دەزانین ئێمە وە كو لیژ نەی ناوخۆ و ئا سایش مە سەلەی رەو شی هاتووچۆ لە هەرێمی كورد ستان زۆر بە هە ندمان وەرگر تووە، چەندین پرۆژەش لە بەر دە ستی لیژ نەی ناوخۆیە بۆ ئەوەی كە رەوشی هاتووچۆ لە هەرێمی كوردستان باشتر بكات، خۆ هەموومان دەزانین ئێ ستاكە ژێدەرەكی زۆر گەورە، یەعنی ژێدەری مەسەلە ڕووداوی هاتوو چۆ ژ ێدەرەكی گەورە یە، مە سەلەی مردن و لەدەستدانی خەڵك و هەروەها پەككەوتنی خەڵك ساڵانە ئێمە ئامار مان لەبەردە ستە لەوانە یە بە هەزاران خەڵك ببێتە قوربانی رووداوی هاتووچۆ و هەزاران، دە یان هەزار خەڵك مە سەلە پەككەوتوو ب ێت، ئێمە وەكو لیژنەی ناوخۆ چەندین پرۆژە یا سامان تەئكید لەوە دەكەی نەوە لە بەر دە ستمانە، راپۆر تمان هە یە، دەمانەوێ ئیش لەسەر ئەوە بكەین كە تەنها وەزارەتی ناوخۆ بەرپرس نەبێ لە رووداوە كانی هاتوو چۆ، بە پێی باشكردنی رەوشی هاتووچۆ ئێمە پێویستیمان بە هەمواركردنەوەیەكی تەمام هەیە لە یاسای هاتوو چۆ لە هەرێمی كوردستان، جا لەبەر ئەوەی كە پێتان رابگەیەنین كە ئێمە بەرنامەی ترمان هەیە بۆ باشكردنی رەوشی هاتووچۆ لە هەرێمی كوردستان و بۆ هەمواركردنەوەی یاسای هاتوو چۆ لە هەرێمی كورد ستان كە ئێستا تەنها ئەوانەی كە موناقەشە دەكەین، ئەوانە كە بە پێی پرۆژەكە هاتووە وەكو غەرامات و لێخووڕینی سەیارە و مۆڵەتی سەیارە، هەر بۆ ئاگاداری جەنابتان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز كاك ناظم كبیر، بەڕێز قادر رزگەیی، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول/ قادر رزگەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

لە راستی دا من پشتگیری لەو هەڤاڵانە دەكەم، قانونەكە تێبینی زۆری لەسەرە، بەڵام ئەوەی كە پەیوە ندی بە هەمواركردنەوە هەبووە زیاتر ئەوە خواستی حوكمەت و جیهەتی جێبەجێكار بووە، لەگەڵ داد گاش ئەو چەند ماددانە كێشەی بۆ هەم وەزارە تی ناوخۆ و بەڕێوەبەرا یەتی گ شتی هاتوو چۆ و هەمیش داد گانیش دروست كردبوو، رەنگ بێت بەشێك لە برادەران باس لەوە بكەن كە پێوی ست بكرێ باس لە مەوزووعی كامێرا و غەراماتی كامیرا بكات، بەڵام ئەوە لە قانوونە كەدا نەهاتووە، باس دە كرێ ئێمە وە كو لیژ نەی

ناوخۆ لە گەڵ بەڕێزان وەزیری ناوخۆ و بەڕێوەبەری گشتی هاتوو چۆ لە سەر ئەو بابەتە قسە بکەین، پێشتریش قسەمان کردووە بۆ ئەوەی ئەوان لە تەعلیمات دا سنوورێك بۆ مەسەلەی غەرامات دابنێن، تێبینییەکیترم ئەوەیە لەراستی دا ئەوەی د.بەهار گوتی فیعلەن قانونەکە هەر ئەم چەند ماددەیە پێویستی بە تەعدیل نیە، کۆمەڵێك ماددەی تریش پێویستی بە تەعدیلە، بەڵام تەعدیلی ماددەی ئەوەی بەشی (21) ژمارە (1) سەبەبەکە ئەوە نەبووە کە هەر سێ ئەوەی بۆ دیاری کرابێت زیندانی کردن و پێبژاردن و غەرامە نەبووبێ، لە قانوونەکەدا هەبووە، یەعنی دادوەر سەرپشك کراوە لەوەی کە سجن بکات، یاخود غەرامات بکات، هەردووکی هەبووە، بەڵام رێژەکە زیادبوو بە پێبژاردنەکە، با ئەوە قانوونەکەیە بە دەق دەڵێ لە برگەی (2)دا، برگەی (1)ش و برگەی (2)ش، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك قادر رزگەیی، سێ خاڵی نیزامیمان هەیە، بەس با د.ڤالا ئەو ئیزافاتانە بخوێنێت، رەنگە هەندێك لەسەر ئەوان بن، ئەو بابەتەش بەراستی بابەتێکی خیلافی یە، یەعنی حەتا خودی ئەو بەڕێزانەی دوێنێ هاتبوون لەلایەن وەزارەتی ناوخۆ سێ کەس هاتبوون، ئەوە بوو سیفەتی وەزیریان نەبوو بۆ ئەوەی دەرفەتیان بدەینێ لە ناو پەرلەمان بەرگری لە پرۆژەکە بکەن، لە پێشنیارەکانی خۆیان بکەن، ئەوان تێبینی جیاوازیان هەبوو، یەعنی بابەتێکی خیلافی یە، لەبەر ئەوەی هەمووومان چەند خۆمان ماندوو بکەین چەند باشتر دەبێت و بەشێوازێکی باشتر یەکلایی دەکرێتەوە، لە گفتوگۆش دەرفەتتان دەدەینێ، بۆ ئەوەی ئەو مەوزووعە هەروەها بەسەر پەرلەمان دا دەرباز نەبێت، ئەوەی ئیزافات دوێنێش هاتبوون ئیزافاتیان هەبوو، پێش ماوەیەکیش خودی جەنابی وەزیری ناوخۆ کاك کەریم شنگالی هاتە ئێرە و گوتی من تێبینی وام لەسەری تەنها یەك تێبینی هەبوو ئەویش پێشکەش بە لیژنەی یاسایی کرد حزووری، نەمانتوانی لەو دانیشتنە ئەم پرۆژە یاسایە بخەینە بەرنامەی کار، بۆ شەوی دواتریش سەفەری کرد بۆ بەغدا و دواتر بۆ ئەمریکا، ئێستاش لەسەفەردایە، ئامادەبوونی بەڕێز وەزیری ناوخۆ زەروورەتێك بوو بۆ ئەم پرۆژەیە، بەڵام ئەو تێبینیانەی وەزارەتی ناوخۆ هەیانبوو دوێنێ بە شاندێکی سێ کەسی پسپۆڕ و کەسی بەتوانا هاتبوون لە حزووری خودی سەرۆکی لیژنەی یاسایی، دوایین پێشنیارەکانیان پێشکەش بە لیژنەی یاسایی کران، فەرموو د.ڤالا ئەوانە بخوێنەوە.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

راپۆرتەکەتان لەبەردەستە، بۆ عینوانی یاساکە تەنها یاسای هەمواری یەکەمی هەمواری جێبەجێ کردنی یاسای هاتووچۆی ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان-عێراق، واتا رەقەم (1)ی دەدەین بۆ هەموار بۆ ئەوەی بزانین کە ئەوە هەمواری یەکەمە بەسەر یاساکەدا دێت، دەبێتە یاسای هەمواری یەکەمی هەمواری جێبەجێ کردنی یاسای هاتووچۆ ئەوەی تریش وەکو خۆی.

ماددەی یەکەم/ دەقی بەشی ژمارە (21) لەبەر ئەوەی رەقەم هاتووە لە ناو ئەصلی یاساکەدا ژمارەی بۆ ز یاد دەکەین، دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاساى هاتوو چۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم: هەر کەسێك سوارۆیەك بەبێ مۆڵەتی لێخوورین یان بە مۆڵەتێکی لێخورینی لێ ڕاکێشراوە، یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بەجۆری سوارۆیەکە لێبخوورێ ئەوە بە پێبژاردنێك کە لە (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێ و ئەو کەسەی سوارۆکەی لەبەردەستە خاوەنی بێت یان لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر رێگە بدات کەسێکی نامۆڵەتدراو بەلێخوورینی ئەو سوارۆیە لێبخوورێت.

بڕگەی دووەم: لیژنە پەیوەندیدارەکان هەمواریان کردۆتەوە بەو شێوەیەی کە دەیخوێنمەوە بۆ جەنابتان ئەوە موقتەرەحە:

لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانانەی لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێتە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە سێ مانگ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (250000) دوو سەدو و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

بەم شێوەیە بڕگەی دووەم هەموار کراوەتەوە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ماددەکە بخە گفتوگۆ.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ئێستا ناوەکان دەخوێنین، گفتوگۆ لەسەر ماددەی (1)، دوو خاڵی نیزامیمان هەیە، بەڕێزانی تر ناوی خۆیان لای خاتوو بێگەرد بنووسن، بەڕێز کاك مصطفی سەکری، خاڵی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز مصطفی أحمد حمد (مصطفی سەکری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینییەکم لەسەر کۆی ماددەکان هەیە، ئێمە کە ئەو پرۆژە یاسایانەی یان ئەو ماددانەی قسەی لەسەر دەکەین و پەیوەندیان بە ژیانی کۆمەڵانی خەڵکەوە هەیە دەبێت ئاگامان لەوە بێت لە ناو چ کۆمەڵگایەك دەژین، ئەو کۆمەڵگایەی ئێمە چ کۆمەڵگایە کە؟ دەخلی فرد یان چۆنە؟ ئێمە لە وڵاتێك دا دەژین کە چەندین ساڵە لە فەیرا نداین، خەڵکە کەمان سێ ساڵە کەم ساڵ هەیە سێ مەعاش، چوار مەعاشی نەڕۆیشتبی...

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مصطفی ئەوە بیربۆچوونن، ئەوە خاڵی نیزامی نیە.

بەڕێز مصطفى أحمد حمد (مصطفى سەكرى):

جا لەسەر مەسەلەی غەرامات یەك مولاحەزەم هەبوو بۆ برادەران، یەعنی ئێستا لە وڵاتە پێشكەوتووەكان كامیرای چاودێری هەیە، لە وڵاتە دواكەوتووەكان پێش ئەوەی بگاتە كامێراكان پێنج سەد مەترت ماوە بگەیە كامێرای بۆ ئەوەی كابرا تووشی غەرامە نەبێت و تووشی وەزعێكی خەراپ نەبێت، دوێنی بەڕێز د.ڕێككەوت مولاحەزەیەكی جوانی هەبوو، گوتی دێوە هەر پێدادەگرن لە سزا، ئاگاشتان لەوە بێ لە چ وڵاتێك دەژین، دوایی دكتۆرەكان ئیشمان بۆ ناكەن، ئێمە لەو وڵاتە دەژین كە خەڵككە لەو قەیرانە و لە ناو ئەو گەندەڵییەیدایە، دە بێ بەراستی مولاحەزەی خەڵكیش بكەین لە مەسەلەی غەرامات و لە مەسەلەی سزادان و ئەوانە، بەتایبەتی مەسائیلی ماددی، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك مصطفى كاتت وەرگرت، لە كاتی كە وەردەگری بۆ خۆت ئەو كاتە بیروبۆچوونەكانت ئازادانە پێشكەش بكە، خاڵی نیزامی تایبەتە بە خاڵی نیزامی، مامۆستا مەلا ماجید، خاڵێ نیزامی بێ، بیروبۆچوون نەبێت، فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەندێك تێبینیم هەبوو كاك زیاد وابزانم ئاماژەی پێ كرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس دەستخۆش مامۆستا مەلا ماجد، د.جوان، خاڵی نیزامی، فەرموو.

بەڕێز جوان إسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ببوورە مولاحەزەیە خاڵی نیزامی نیە،بەس كە لە بڕگەكان تەعلیقم نیە، لەسەر ئەوەی لیژنەی یاسایی قسەیەك كرا كە د.بەهار كردی، كە لەگەڵ حجز كردنی سەیارە نین، خۆ سەیارەكە حادیسەكەی نەكردووە، بەڵكو شەخسەكە كە تاوانبارە، بەڵام لەبیر نەكەین، سزای ماددی و حجزی سەیارە تاوانباری ئەزیەت دەدا مەعنەویەن و ماددیەن، ئەوەش هەدەفی یاساكەیە كە ڕەدعی ئەو جۆرە موخالەفانە بكات، مولاحەزەكە بەس لەسەر قسەكەی د.بەهارە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە بۆچوونە، خۆ گفتوگۆكە لە نێوان بەڕێزتان و د.بەهار نیە، گفتوگۆكە بۆ هەموو دانیشتنەكەیە، لەو دانیشتنە ئەو بەڕێزانەی لێرەن هەموو بیروبۆچوونیان هەیە، نەك لەسەر تەنیا ئەو خاڵەی بەڕێزتان باسی دەكەن، لەسەر خاڵی تریش ، یەعنی بابەتەكە گفتوگۆی زۆری تێدا هەیە، لەبەر ئەوە كاتی خۆتان وەربگرن و ناوی خۆتان بنووسن و دەرفەتی تەواوتان پێدەدەین، بەردەوام بن، ئێستا دەست بە گفتوگۆ دەكەین، خاڵی نیزامی، كاك قادر ڕەزگەیی، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول (قادر رزگەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا لیژنەی یاساییش باشتر دەزانن، قانون بێ سزا نابێ، ئەگەر سزای لەگەڵدا نەبێت نابێ، بۆیە ئەوەی کە ئێمە لەو پرۆژەیەدا ئاماژەمان پێکردووە بۆ شۆفێری بێ مۆڵەتە یان بۆ یاسا شکێنییەکانی ترە، ئەوەی کە کاك مستەفا باسی کرد لەو دۆخەدا، ئەوە وەزیری ناوخۆ کە دەسەڵاتی موشتەرەکە لەگەڵ وەزیری دارایی بۆ فەرمانەکانە، بۆ رسوماتەکانە، بە تەعلیمات رێکخراوە، ئێمەش لەگەڵ وەزیری ناوخۆ باسمان کردووە، مەسەلەی تۆ مارکردن بەتایبەتی و مەسەلەکانی دیکە، نوێکردنەوەی تۆ مارکردن یان تۆمارکردن هەموو ئەوانەمان لەگەڵ وەزیری ناوخۆ باس کردووە، بەڵام ئەوە پەیوەندی بەو قانوونەوە نیە، هەتا ویستم من لێرەدا ئەوە بڵێم کە ئەو رسوماتانەی کە ئێستا لە دائیرەکانی تۆمارکردن و ئەوەی کە پەیوەندی بە هاتوو چۆوە هەیە و ئەوانەی کە ئێستا رێژەی باج زیادی کردووە ئەوە پەیوەندی بەو قانوونەوە نیە، وەزیری ناوخۆ بە فەرمان هەر وەك بە دەق لەم قانوونەدا هاتوو بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری مالیە دەتوانێت پێبژاردنەکان یان رسوماتەکان کەم بکات یان زیاد بکات ئەوە پەیوەندی بەم یاساوە نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قادر رزگەیی، بۆ روونکردنەوەی زیاتر لەسەر هەندێك لەو تێبینیانە داوا لە خاتوو تەلار لطیف دەکەین روونکردنەوەی زیاتر لەسەر ئەو بابەتانە بدات پێش ئەوەی بچینە ناو گفتوگۆ، فەرموو خاتوو تەلار.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەو نوقتە نیزامییانە، حەزم کرد یەك روونکردنەوە بدەین لە ئێستا ئێمە لە کاتی ئەنجامدانی تاوانەکەدا یە ئەو کارانە، بە پێچەوانەوە زۆر جار کە ئێمە سەردانی چاکسازییەکانمان کردووە ئەو بەندکراوانە خۆشیان داوای ئەوەیان کردووە کە کاتێك کە هەمواری یاساکان دەکرێتەوە زیاتر پەنا بۆ زیادبوونی غەرامەکە بدەن لەوەی کە حەپسکردنەکە، چونکە خۆتان دەزانن دۆخی ئێستای چاکسازییەکانی هەرێمی کوردستان چۆنە، بۆیە ئێمە کارمان لەسەر ئەو دۆسیەیە کردووە، خاڵی دووەم ئەوەی حیجزی سەیارات بەراستی ئەم حیجزە زۆرجار هەیە گرتنەکەی پەیوەندیدارە بەوەی کە لەوانەیە ئەم سەیارەیە تەکسیەك بێ، پاصێك بێ، سەیارەیەکی کارپێکردن بێ کە ژیانی ئەو خێزانەی لەسەرە و جاری وا هەیە کە حیجزی سەیارەکە دەکرێ ئەوەندەی پێدەچێ تەحقیق و دوایی دەچێتە مەرحەلەی دادگایی کردنەکە، کاتێ سەیارەکە وەردەگرێتەوە ئەو کەسە سەیارەکە ناناسێتەوە ئەوەندە تووشی بڵێین بەدوادا چوون و لێکۆڵینەوە و ئینجا ئەو سەیارە کە حیجز کراوە لەو شوێنە شوێنێك نەبووە کە ببێتە هۆی پاراستنی ئۆتۆمبێلەکەی، بەپێچەوانەوە، هەروەها هەموو کاتێ ئەو کەسەی کە تاوانەکەشی کردووە پارەی حیجزەکە

ئەو شەوەی یان ئەو رۆژەی تاوەکو سەیارەکە دەمێنێتەوە لە شوێنی حیجزەکە ئەو پارەیەش دەدا، کە ئەوەش دەبێتە بارگرانی بەسەر خێزانەکەوە، بۆیە لابردنی ئەوە لەبەرامبەری عقوبەیەکی تر دانراوە کە ئەویش سەحبی ئەو ئیجازەیەیە کە ئەوە دەبێتە رەدعێك بۆ حیجزی سەیارەکەش، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تەلار لطیف، دیارە ئەو روونکردنەوانە لەسەر گشت پرۆژەکە یە، یەعنی دەکەونە بواری مەبدەئی، پرەنسیپەکانی یاسا، حوکمەتیش داوای کردووە، یەعنی ئەوەی دەیویست باسی بکات ئەوەیە داوای حوکمەتە، ئێوە ئازادن موناقەشەی هەموو بوارەکانی ئەم یاسایە بکەن، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، ناوەکان بەڕێز خاتوو بێگەرد بخوێنەوە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکرالله (بێگەرد تاڵەبانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانە داوایان کردووە گفتوگۆ بکەن: ئاری هەرسین -د.پەری- علی هالۆ -عباس غزالی -ڤەمان فیصل -فرحان جوهر -محمود حاجی -بهزاد درویش -مامۆستا غریب -شکری خان -مامۆستا عبدالرحمن -مامۆستا ماجد -حیات مجید، کەسی تر هەیە؟

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کەسی تر نەماوە، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، فەرموون، پێشتریش ئیتیفاقی لەسەر کراوە، بڕیاری لەسەر دراوە، کە هەر بەڕێزێك مافی هەیە بۆ ماوەی سێ دەقیقە قسە بکات، زیاتر نا، کەمتریش باشترە، بۆ ئەوەی پوختە بێت، فێری پوختەکردن و تەرکیز ببین، بەڕێز ئاری محمد هەرسین، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خوا بەزیاد بێ ئەم جارە لێرەوە دەستتان پێکرد، زۆر زۆر سوپاس، بێگومان وەك بەڕێزتان دەزانن لەگەڵ دەستخۆشیمان بۆ لیژنەی قانوونی و بۆ ئەو زەحمەتیەی کێشاوییانە، زمان گرنگترین تایبەتمەندیە بۆ پێناسەی نەتەوەیەك، بەتایبەتی بەکارهێنەری زمان لە شوێنێکی وەکو ئێرەدا کە داڕێژەری قانوونە بایەخێکی تری هەیە، من مولاحەزەم لە ماددەی یەکەم دا لەسەر بەکارهێنانی کۆمەڵێ وشە هەیە کە تەرجومەی حەرفین لە زمانی عەرەبیەوە، وەکو ئەوەیە تەرجومەی کۆنکرێت موسەلەح بکەی بە چیمونتۆی چەکدار، وشەی سوارۆیەك بە رەئی من ئەم وشەیە لە زمانی کوردیدا نیە، راستە ئەوە داتاشراوە، بەڵام ئەوە دەکرا وشەی ئۆتۆمبێل بەکاربهێنرێ، شتێکی تر وشەی (لێڕاکێشراوە) ئەوەش دیسان داتاشراوە، (لێسەندنەوە) باشتر بوو، خاڵی سێیەم کە ئیتر کۆتایی مولاحەزەکەمە، لە زمانی کوردیدا (وە) نیە، (و) ئامرازی پەیوەندیە فەتحەی لەسەر نیە وەکو عەرەبی، ئەوە ئەستەمە بۆ پەرلەمانی کوردستان ئەوانە دەبن بە دۆکیومێنت لە ئەرشیفی پەرلەمانی کوردستان دا وشەی تیا بێ کە کوردی نیە، (وە) لە زمانی کوردیدا نیە لە زمانی عەرەبی دا هەیە، (و) لە زمانی کوردیدا هەیە، بۆیە هیوادارم لیژنەی

رۆشنبیری له پەرلەمانی کوردستان هاوکاربن بۆ هەموو لیژنەکان نەك بۆ لیژنەی قانوونی، بۆ ئەوەی ئەو هەڵانەبەسەرمان دا تێنەپەڕێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئاری محمد هەرسین، بەڕێز د.پەری، فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکانی منیش هەر لەسەر ئەو دەستەواژانە بوو، (راکێشراوە) بکرێتە (لێسەنراوە)، (سوارۆ) بکرێتە یان (تورومبێل) یان (ئوتومبێل) کورتیشە، (لە ژێر دەستی) ئێمە لە کوردی دە ستەواژەی (لەژێر دەستی)مان نیە، ئەو تورومبێلەی کە ئیشی پێ دەکات باشترە، ئەگەر رێگە بدات کەسێکی (نامۆڵەتدراو) ئەو دە ستەواژەشمان نیە بیکە نە (بێ مۆڵەت)، تکایەکیشم هە یە فەرما نەکان لە کوردی بخە نە پێشتەوەی رستەکان، هەتا واتای باش بدات، پشتیوانیش لە کاك ئاری دەکەم، ئەو (وە)یە لە کوردیدا نیە، زۆر جاریش دووبارە دەکرێتەوە لە سەرەتای ئەو خولەوە ئێمە ئەو داوایەمان کردووە کە ئەو (وە)یا نە بەکار نەهێنن، تکایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.پەری، بەڕێز علی هالۆ، فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادده (1) برگا (1) ئەوێ کو بێ مۆڵەت سەیارە تاژۆتن دگەل خودانی سەیارە ئێك مستەوا بێن غەرامە کرن ئەز دبێژم قانونیەن تشتەك دروست نینە، ئەو کەسێ سزای ئەنجام بدات تاوانەکی بکات لەگەل ئەو کەسی کو هاریکار بیتن دگەل تاوانباری ل گور ئەوێت قانونی سزای وان ئێك نینە، ئەز پێشنیارێ دکەم ئەوێ کو بێ مۆڵەت سەیارە تاژۆت ئەڤ مەبلەغە دروستە، بەس صاحیبێ سەیارە یان ئەوەی هاریکار سزای وی کەمتر بێت، خالا دووێ/ هەر سزادراوێك پابەند نەبوو بە دانانی ئەو برە غەرامەیە ئەوە کو لە ماددەی (1)دا هاتی جارا دووێ دێت سزا بێژین ئەگەر ئەڤ غەرامە نەدات دێت حەبس کرن، پێویستە حەبس و زیندان ئاخیرین قۆناغ بێت نەك هەر چار ساڵەك و پەرلەمانی کوردستانی ڤی جا موحتاج بێت قانوونەکا گشتی دەری خەت، چونکی زیندان کرن چارەسەریا کێشە ناکات، بەتایبەتی ئەو کێشە و ئەو سزایێت کو بە پارە دێن چارەسەر کرن باشترە بۆ مەرحەلە (2) و (3) و (4)یش هەر غەرامە بێت، بەس شوێنا ملیۆنێك ببێتە ملیۆن و نیو، شوێنا ملیۆن و نیو ببێتە ملیۆنێك و حەفت سەد، هەشت سەد هەزار، ئەز هێڤیدارم کو لیژنا یاسایی ڤان دوو خالا لە پێش چاو بگریت، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سوپاس بۆ بەڕێز علی هالۆ، بەڕێز عباس غزالی، فەرموو.

بەڕێز عباس غزالى ميرخان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

پێشنيار دەكەين كە ليژنەى ياسايى لە كاتى داڕشتنەوە لە خەڵكى شارەزا و پسپۆڕى زمانەوانى سوود وەربگرێت، چونكە ياسا بۆ ئەوەى تێبگەن پشتگيرى ئەو شانە دەكەم كە راگەيەنرا، بەڵام بە نيسبەت جەريمە سێ شيوەى جەريمە لێرە دانراوە، يەك، كەسێك كە ئيجازەى نەبێ، مۆڵەتى نەبێ، يەكێك ئيجازەى هەيە، بەڵام جۆرەكەى لەگەڵ لێخوورينەكە ناگونجێ، دوو/ لێى سەندراوەتەوە لەبەر هەر هۆيەك، بە ڕەئى من ئەوانە دەبێت جەريمەكانيان ديار بكرێت و جياواز بن، چونكە يەكێك ئيجازەى هەبێت، مۆڵەتى هەبێ، بەڵام جۆرەكەى نەگونجێ، هەندێك ڕێنمايى و شتێك ئەقدەم ترە لە بۆ ئەو ئيشەى كە بتوانێ ئيجازەكەى بگۆڕێ، لەبەر ئەوە ئەوانەش دەبێ پۆلێن بكرێن، پشتگيرى بۆچوونەكانى كاك على دەكەم ئەوەى تاوان دەدا و لەگەڵ هاوكارەكەى بە يەك شێوە سزا نادرێن، ئەوانەش جياواز بكرێنەوە و لە يەكتر تەفكيك بكرێن و پۆلێن بكرێن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عباس غزالى، بەڕێز محمود حاجى، فەرمووو.

بەڕێز محمود عمر صالح (محمود حاجى):

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بێگومان لە بڕگە (1)ى ماددەى (1) من تەئييدى قسەكانى كاك ئارى و د. پەرى دەكەم، چونكە بەڕاستى (سوارۆ) من بۆخۆم تاوەكو ئێستا وشەى (سوارۆ)م هەر نەبيستووە، يەعنى لە واقيعى ئێمە ئەو كەليمە بەكار نايەت، دەكرێ بكرێتە (ئۆتۆمبێلى بارى)، خۆ من تێدەگەم مەبەستى ياساكە لە ئۆتۆمبێل ئۆتۆمبێلى گەورەيە، ئۆتۆمبێلى بارى وەكو چۆن لە سويديدا دەگوترێت (lastbil) بەڵام لێرەشدا دەكرێ بكرێتە (ئۆتۆمبێلى گەورە)، ئەو سوارۆيە بەكار ناهێنرێت، ئەوە يەك، دوو/ لە دێرى دووەمدا سەبارەت بە (گشتى) (ناتايبەت) هاتووە، (ناتايبەت) رەنگە تا رادەيەك نەگونجاوبێت، دەكرێ بكرێ بە گشتى يان شتێكى تر، لە ماددەى سێيەم بڕگە (1) دەكرێ بەم شێوەى لێ بكرێ، بكرێتە (هەر كەسێك لە كاتى لێخوورينى ئۆتۆمبێل ببێتە هۆى..

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك محمود بەس ماددەى (1) ئەوەى تر بۆ دەرفەتى تر.

بەڕێز محمود عمر صالح (محمود حاجى):

باشە سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

مامۆستا مەلا ماجد، فەرمووو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کاک ئاری هەرسین و کاک علی هالۆ کردیان، پشتگیریان دەکەم.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ مامۆستا ملا ماجد، مامۆستا عبدالرحمن، فەرمووو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی کاک ئاری و د.پەری دەکەم، وشەیەکی تری تیایە ئەویش وشەی (ناتایبەتە)، لە راستیدا هەر کەسێك مۆڵەتی شوفێری هەبوو، وا تا مۆ ڵەتی گ شتی هەبوو بۆ یە هە یە هەموو جۆرە ئوتومبێلێك لێبخورێت، بۆیە ئەو ناتایبەتە من نازانم ئەگەر دوایی تەوزیحێکمان بدەنێ، پ شتیوانی ق سەکەی کاك ع لی هالۆ دەکەم لە را ستیدا هیچ مەنتیقی تێدا نیە کە سێك موخالەفە کەی کردووە سەرپێچییە گەورە کەی کردووە لەگەڵ کەسێکی تردا کە سەیارەکەی براوە، یاخود سەیارەی داوە بە کە سێك هەمان سزا و هەمان غەرامە شمولی بکات، بۆیە داواکارم پێداچوونەوەیەك بۆ ئەو حاڵەتە بکرێت، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن، بەڕێز مامۆستا غریب، فەرمووو.

بەڕێز غریب مصطفی حمەخان:

بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سەرنجی بەڕێزان لە لیژ نەی یا سایی رائەکێ شم ئەو سزایەی ئەو کە سەی کە سوارۆکەی لێخووڕ یوە سزاکە روونە کە سزادراوە، بەڵام هاوکات ئەو کەسەی کە خاوەنی سوارۆکە شە وەك نوو سراوە هەمان سزا دەدرێ ئەگەر رێگە بدات کە سێکی نامۆڵە تدار بە لێخوورین ئەو سوارۆیە لێبخوور ێت، واقیعەن سەیری حاڵەتەکە بکەین گەنجی ئێستا هەندێك سەرکە چی هە یە لە مامە ڵەکردن لە گەڵ کەل و پەل و شتەکانی ماڵدا، هەندێ جار سەیارەکەی باوکی دەباتە دەرەوە بەبێ ئەوەی کە باوکی ئا گادار بێ، خۆ ناکرێ باوك سویچەکە لە ناو سندووقێکدا بشارێتەوە، سویچ وا هەڵواسراوە یان ئەوە لە ناو پاڵتاوەکەیدایە دەری دەهێنێ و دەیبات، ئێستا ئەو غەرامەی کە کورەکە دەیهێنێتە سەر سەیارەکە دە بێ باوکە کە بۆی بدات و هاو کات باوکیشی سزایەکی تر دەخوات، ئەگەر سەرنج بگرن ئەو رێگەدانە بۆ ئەو بەڕێزە کە دادوەرە باوکەکە بانگ دەکاتە ئەو شوێنە، هەر بەوەی کە سویچەکە بەکارهاتووە و براوە ئێستا هەمان سزا دە سەپێنێ بە سەریدا، من پێشنیاز دەکەم کە ئاوای لێ بکرێ (ئەگەر بەئاگاداری و رەزامەندی خاوەنەکەی) ئاوا وردتتر بکرێ تەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا غریب، بەڕێز ڤەمان فیصل، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی یەکەم بڕگەی (یەکەم) لە ناوەڕاستی فەقەرەی دووەم دا دەڵێت (هەڵوە شێنرایەوە یان ناتایبەت بێ بە جۆری سوارۆکە) یەعنی ئەوە عەینی حوکمی لەسەر درایە کە ئەوەی ئیجازەی هەیە، بەڵام ناتایبەتە لەگەڵ ئەوەی کە ئیجازەی قەت نەبووبێت، بۆیە لێرە هەندێك عقوبەدان یان سزادانی ناعادیلە، دەبێ تەصنیف بکرێت ئەوەی مەسەلە ئیجازەی نیە ئەگەر بە (200) هەزاری بێتن، ئەوە ببێتە دوو بڕگە لێی جوودا بکرێت، غەرامەکەی جا زیاتر دەکرێت یان کەمتر دەکرێت ئەوە بابەتێکە، لە هەمان خاڵدا دەڵێت ئەو کەسەی سوارۆکەی لەبەردەست بێت یان لە ژێر دەستی بێت، مەسەلەن بۆ نمونە خۆمان تەبیعەتی عیراق بەگشتی و کوردستانیش دەزانین زۆربەی زۆری ئەو سوارۆیانەی لای خەڵکن موسەجەل نین بە ناوی ئەو کەسەی لەبەردەستیدایە، رەنگە بە ناوێکی تر بێت، بۆیە من پێموایە ئەوەش هەڵبگرێت و چونکە عقوبە عادەتەن عقوبەیەکی شەخصیە، ئەو کەسەی موخالەفە دەکات ئیجازەی نیە یان هەڵوەشاوەتەوە تەنها ئەو کەسە عقوبە بدرێت، نەك ئەوەی مەرکەبەکەشی بەناوە ئەو فەقەرە هەموو لا بدرێت، لە خاڵی دووەمیشدا دەڵێت لە حاڵەتی دووبارە کردنی لێرە حەپسی بۆ داناوە، خۆم شەخصی لەگەڵ ئەوەدام یەعنی ئیتلاقەن لێرە حەپسی لەگەڵدا نەبێت، جارێکی تر ئەگەر حاڵەتەکەی دووبارە کردەوە عقوبە مالیەکە زیاتر بکرێت، (أضعاف المضاعفة) و تەواو.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ڤەمان فیصل، بەڕێز فرحان جوهر، فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە وشەکان ئەو وشە کوردیانە من پێشنیارێکم هەیە وەکو لیژنەی رۆشنبیری کە یان دوو سێ کەسی زمانزان لە پەرلەمانی کوردستان بە عەقد تەعین بکرێن بۆ هەموو ئەو یاسایانەی کە پێدا چوونەوەیان بۆ بکرێت، ئەوە یەك، یان ئەوەی تر بۆ ئەوەی ئەو و شانەی کە ئێستا بەڕێزان پەرلەمانتاران باسیان کرد کە بەسەرماندا تێنەپەڕن، پێش ئەوەی یاساکە تەواو ببێت بچێت بۆ ئەکادیمیای کوردی کە تایبەتە بە زمانەوانی کوردی، تایبەتە بە مەسەلەی زمان یان لە ئەکادیمیا چارەسەری بکات، یان چەند مامۆستایەك بە عەقد کە ناوەکانیشیان هاتوونە بۆ ئێمە کە حەز دەکەن، لەبەر ئەوەی مولا حەزەی زۆریان هەیە لەسەر ئەو یاسایانەی دەردەچن لە پەرلەمانی کوردستان لە رووی زمانەوانییەوە، یەعنی لیژنەی رۆشنبیری ناتوانێ ئەوە عیلاج بکات تەنها بەم دوو رێگایە نەبێت، تێبینی دووەم لەسەر ماددەی یەکەم ئەوەیە کە ئێمە بۆ ئەوەی بەرەو کۆمەڵگەیەکی مەدەنی زیاتر بچین مەسەلەی حەپس کەمتر

بکەیـنەوە، تا بکر ێت مە سەلەی عقو بات بە حەپس کردن کەم بکەیـنەوە بەرە بەرە وای لـ ێڕابینین موجتە مەعی خۆ مان هەمووی ببێـتە ئەو تاوانا نە یان ئەو سەرپێـچیانەی کە دەیـکەن ببێـتە سزادانی پێـبژاردن، بکرێـتە پارە، بۆ یە حەپس کردن و یەك مانگ ئەوە کردن لە بڕ گەی دووەم دا، من لە گەڵ ئەوەدام کە بە هیچ شێوەیەك حەپس کردن نەمێنێت و عقوبە کە ز یاتر بکر ێت، ئە گەر (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار بکرێتە (750000) حەفت سەد و پەنجا هەزار کەمتر نەبێت و لە دوو ملـیۆن ز یاتر نەبێت، ئەوەی تر ئەگەر دووبارەی کردەوە غەرامەکە زیاتر بکرێت، بەڵام لەبەر ئەوەی پێشتر پێیان وابووە کە کەسەکە غەرامەکە نادات، نەخێر کەسەکە هەر ناچارە غەرامە بدات، لەبەر ئەوەی هەر هاووڵاتییەك لە هەرێم لە هەر شوێنێك بـ ێت ئیـ شی بە حکو مەت دەبـ ێت، ساڵیانەکەی نویێ دەکا تەوە، ئیجازە کەی دەردێنێتەوە، خانووەکەی تاپۆ دەکات، ناچارە بچێت ئەم غەرامانە بدات، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام بە هیچ شێوەیەك مەسەلەی حەپـسکردن نەمێنێت، ئەوی تریش لە گەڵ ئەوەدا مە کە بەڵێ کە سێك زۆر جار لە کورد ستان حادیـسەی زۆر گەورە ڕوودەدات، بۆ نمو نە کوڕ ێك هە ستاوە سەیارەی باوکی دە بات، یەعنی پێویـستە بە تەئکـید باوکیـشی سزا بدرێت لە بەر ئەوەی دەبـ ێت ئا گادار بـ یت کوڕە کەی تاکو حەدە سە ئیجازەی نیە، بۆ ئەوەی ئاگاداری سەیارەکەی بیت، زۆرجار لێرە وا بووە کوڕە کە چووە تاوانێکی کردووە کەسێکی کوشتووە بە سەیارەی باوکی کە ئیـجازەی نەبووە، بۆ یە پێویـستە سزاکە ئەویش بگرێـتەوە بۆ ئەوەی ئاگای لە سەیارەکە بـێت، نەهێڵێ و ڕێگە نەدات کە سێکی بێ مۆ ڵەت سەیارەکەی لێبخور ێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز فرحان جوهر، بەڕێز شوکریە شێخانی، فەرموو.

بەڕێز شكریە سمایل مصطفى (شكریە شێخانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە وشەی مەرکەبە لە زمانی عەرەبی ئەوە وابزانم بکرێتە بارهەڵگر باش دەبێت.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بارهەڵگر ئۆتۆمبێلی گەورەنە، بەس مەرکەبە هی بچووکیش دەگرێتەوە، بەڵێ فەرموو بەردەوام بە، هەر بۆ ئاگاداری گوتم.

بەڕێز شكریە سمایل مصطفى (شكریە شێخانی):

بەڵێ، سەبارەت بە ئەگەر بکر ێت جێـگای ئەوەش بکرێـتەوە ئێـستا لە زۆر ێك لە وڵا تانی دونـیا عقو بەی بەدیلە هەیە، بۆ نمونە کەسێك هەژارە یان قوتابـیە زۆر لەم جۆرە کە سانە ڕوودەدات، مە سەلەن لە کاتی پشووی هاوینان عقوبەی بەدیلەی پێ جێـبەجێ بکر ێت لە وەزارە تی شارەوانی، مە سەلەن مانگـێك ئیـشی پاککردنەوەی پێ بکرێت، نازانم تا چەند دەکر ێت جێـگای ئەوە بکرێـتەوە؟ ئە گەر بکرا با بە تایـبەتی بۆ ئەوانەی کە قوتابین و باری داراییشیان باش نیە، خاڵی سێیەم و کۆتاییم پاڵپشتی ڕایەکەی مامۆستا غر یب

دەکەم بەراستی ئەگەر بەرەزامەندی ئەو کەسە بێت، ئەگەر بەرەزامەندی ئەو نەبێت یان بە بێ عیلمی ئەو بێت بۆچی سزا بدرێت؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز شکریە شێخانی، بەڕێز بهزاد درویش، فەرموو.

بەڕێز بهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش دگەل هەندێمە کو یاسایە ئەگەر بەندکردن نەمایا شتەکی باش بوو، دوو/ من پێم باشە برگا (1) ئەگەر ببیتە (2) چونکی ناتایبەت کە نووسیە ناتایبەت واتا مۆڵەتی هەی، بەس تایبەت نیە مەسەلەن بڵێین هاتووچووا بارهەڵگر دبێژین، جا ئەگەر لە ئەصڵدا ببێتە دوو بەش ئەوی کە هەر مۆڵەت نیە جیا بیت لەگەڵ ئەوی کە هەیە بەڵام ناتایبەتە، خاڵی سێیەم/ منیش پێم باشە کە غەرامەکە ئەوی کە لە نووسراوە یەك ملیۆن زیاتر نەبیت، پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت لەبەر بارێ نا هەمواری دارایی، خاڵا (3)/ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی ئەوە بوو لێرە ئەو کەسی کە سەیارە بەناڤێ وی یە بۆنموونە خاصەتەن هەرێما کوردستانێ هەندەك کەس هەیە سەیارێت خۆ تەحویل ناکەن، موددەی ساڵەکا زیاتر، یەعنی لەوانەیە کابرایەکی دی مولکیەتا یا قانوونی سەر ناوێکی دیە، بەڵام کابرایەك ئەو سەیارە فرۆتیە دبێژین کەسەکی دی مۆڵەت نیە، ئەڤ سەیارە لێخوری لەو حاڵەتێدا دڤێ یاسایی ئەو کەسەی کە سەیارە فرۆتیە پێشی ساڵەکە رەنگە، بەس تەحویل نەبووە، ئەویش دێ سزای وەرگریت، لێرە زەنبی وی چیە؟ ئەوە دەبێ چارە بکرێت، خاڵا دی من پێ باش بوو هەر چەندە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانێ ئیشارەت دا کە وەزیری ناوخۆ لێرە نیە، بەس پێویست بوو راستی چونکە وردە ئەڤ یاسایە ناو هۆڵا پەرلەمانی رەئیا ئەو باشتر وەرگرتبا، خاڵا دی منیش ئەوە بوو بەڕێز جەنابتان و لیژنەی یاسایی و لیژنا پەیوەندیدارەکان بەحسی دی کر کە زۆر ماددەی تر هەن پێویستە ئیزافە بکرێن، یان هەمواربکرێن، دەکرێت ئەگەر ماددەی زەروور زەروور هەیە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ ئەگەر دەکرێت لێرە جێگای بکرێتەوە و هەمواریش بکرێت لە هەمان کاتدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بهزاد دەروێش، بەڕێز حەیات مجید، فەرموو.

بەڕێز حەیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی کاك فرحان جوهر دەکەم لەسەر مەسەلەی ئەوەی کە بۆ لیژنەی رۆشنبیری و لەگەڵ ئەوانە لەو بابەتەدا تەواو پشتگیری قسەکانی کاك فرحان دەکەم، تەئیدی قسەکانی کاك ئاریش دەکەم لەسەر ئەو بابەتەی کە باسی کرد بە تایبەتی کێشە زمانییەکان، لێرەشدا باسی ناتایبەت کرا ئەگەر ئەو (ناتایبەتە) بکرێت بە (تایبەت نەبێت) لەوانەیە خەراپ نەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز حەیات مجید، بەڕێز مامۆستا ملا مروان، فەرموو.

بەڕێز حسین إسماعیل حسین (ملا مروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو تێبینی بچووك، یەکەمیان/ دەرکردنی هەر یاسایەك دیارە بۆ کەمکردنەوەی تاوانە، دووەم/ یاسا بە تایبەتی ئێمە کە پەرلەمانتارین یاسا دەردەکەین، بەراستی ئەگەر بچینە لای وەکو بڵێین باوەتی عاتیفی و باب و باپیر و ئەوانە قەناعەتم وایە زۆر لەسەری قەرزدار دەبینەوە، چونکە یاساکان دایمە دەبێ سیفەتی عمومی ببینن و بۆ هەموو خەڵکەکەیە، لەوانەیە ئەگەر سەد حاڵەت بێت حاڵەتێکی مەسەلەن دەبینن خەڵکێکی فەقیر و هەژارە یان ئەوەتە موستەحەق نیە بەبەر ئەوە دەکەوێ و ئەوەش دەبێتە قوربانی زۆرینەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا مەلا مروان، لیژنە پەیوەندیدارەکان، لیژنەی یاسایی بەڕێز د.ڤالا، فەرموو.

بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمان خۆشە لێرە روونکردنەوەیەکی عام بدەین لەسەر ئەو بابەتە، پێش ئەوەی بێینە ناو تەفاصیل، تەبعەن هەدەفی موشەرەع لە دەرکردن و تەعدیلکردنی ئەو یاسایە کەمکردنەوەی رووداوەکانی هاتووچۆیە، خۆتان دەزانن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان زەحایای رووداوەکانی هاتووچۆ لە ساڵانی رابردوو لە زەحایای شەڕی داعش زیاتر بووە لە هەرێمی کوردستان، بۆیە هەدەف لە دەرکردن و لە توندکردنی ئەو یاسایە تەنها ئەو هەدەفەی هەیە موشەریع کە گیانی خەڵکی بپارێزێت، ماددەی یەکەم چەند پێشنیارێك کرا لەسەر دەستەواژەکان مەرکەبە کە ئەوە سوارۆیەکمان داناوە، ئێمە دامانناوە یاساکە لە ساڵی (2004) کە ئینفاز کراوە و تەرجومە کراوە و سوارۆ لە جێی داندراوە، دوای دیراسەیەکی زۆر و دوای ئەوەی بۆ جیهاتی موختەصیش نێردراوە، چونکە ئەگەر ئەوە لێرە سوارۆ یەعنی مەرکەبە، مەرکەبە لە زمانی عەرەبی هەر لەسەیارەی بچووکەوە دەیگرێتەوە هەتا تریلە، بەڵام من ئەگەر لێرە ئۆتۆمبێل دانێم لە جێی سوارۆ ئەی چ بە پیکاب و بە لۆری و بە بارهەڵگر و تریلەکان بڵێم؟ بۆیە ئەو موستەڵەحە لە جێگای خۆی بەکارهاتووە لە کاتی خۆی لە ساڵی (2004) نەك ئێمە دامانناوە، ئەوە بابەتی یەکەم، بابەتی دووەم/ پێشنیار کرا کە جیاوازی بکرێت لە نێوان ئەوەی کە ئیجازەی نیە و لێی دەخورێ و لە نێوان ئەوەیشی کە شەریکە، بابڵێین رێگای داوە سەیارەکەی ببات، بەڕێزان زیاتر حاڵەتەکە لە شەریکەکەیە نەك لەوەی سەیارەکە لێدەخورێ بەبێ مۆڵەت یەعنی زیاترینی حاڵەت کە ئێمە دەمانەوێ بۆی دابنێین ببێتە رەدع بۆ ئەو بابانەیە کە سویچ دەدەنە مندا ڵەکانیان هێشتا نەگەیشتوونەتە تەمەنی (18) ساڵی و ئیجازەی سیاقەتیان نییە بۆیە لێرانە زیاتر رەدعەکە بۆ کەسەکەیە بۆ والیەکەیە بۆ ئەو کەسەیە کە مەسئولە

له سەر ئەو مندا ڵەی کە نەبۆ تە (18) ساڵ و ساحێبی ئی جازە نی یە، بۆ یە ل ێرە بە یەک سانی دا نراوە حاڵەتەکە، قسە لەسەر ناتاییبەت کرا ناتای بەت بە جۆری سوارۆیەکە کە فەرق کرا لە بەینی ئەوەی کە ئەگەر ناتاییبەت بێت بە جۆری سوارۆیەك هەر ئیجازەشی نەبێت بۆ هەر دوو حاڵەتەکە وە کو یەك بیتن؟ هەردوو حاڵەتەکەی وەکو یەك دا ناوە مو شەرع لە پێش مەش وە لە ع ێراقیش وە ئێ ستاش ئە مە دا مان ناوە تەوە لە بەر ئەوەی ئەو کە سەی کە ئی جازەی سیاقەتی بۆ نمو نە سەیارەی بار هەڵگری نی یە تەنها سەیارەی خصوصی هەیە کاتێك کە سەیارەی بارهەڵگر لێدەخورێ وەکو ئەو کەسە وایە کە ئیجازەی نەبێت ئەزرارەکە شی زۆر زۆر ز یاترە بۆ یە ل ێرە (مـ شرع) محاوە لەی کردووە یەک سانی بـکات لە ن ێوان هەردوو حاڵەتەکە وە پێم وایە ئەو یەکسانی کردنەش لێرانە تەحقیقی عەدالەتە، نیسبەی غەرامەکان ئێ مە دا مان ناوە قسەی لە سەر کرا (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دی نار بۆ (1000000) یەك مل یۆن دی نار بەلاَم صوڵتەی تەقدیریکان داوە بە قازی یەعنی قازی لە (500000) پێنـج سەد دەست پێ دەکات دەتوانێ بە حاڵەتێك بڵێت (500000) پێنج سەد هەزار بە یەکیان بڵێت (750000) حەفت سەد و پەنجا   بە یەکیان (600000) شەشە سەد هەزار تا دەگاتە (1000000) یەك ملیۆن ئەو بۆ خۆی لەگەڵ حاڵەتە کە تەعامووڵ دە کات لە ن ێوان کەمترین و زیاترین یان د ێت و دە چێت، حا ڵەتی دووەم، لە خاڵی دووەم بەندکردنمان داناوە لەگەڵ غەرامە پێکەوە لەبەر ئەوەی حاڵەتی عەودە کاتێ کە دەگەڕ ێەوە بۆ هەمان تاوان خۆ دەبێت سزاکەی قورس تر بێـتن بۆ ئەوەی جارێکیتر روو لەو تاوانە نەکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (د.ڤالاَ)، بەڕێز، (د.بەهار)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەوێت ئیشارە بە چەند شتێکی تر بدەم ئەویش ئەوە یە کە بە شك لە بەڕێزان ئە ندامانی پەر لەمان وتیان ئەو کەسەی کە سەیارەکە بەناوەوەیە یان سەیارەکەی داوەتێ لە کاتێکا عقو بە بدر ێت ئە گەر ئا گای لێبێـت خۆی ئەو ئاگادار بوونە سەلماندنی لە ناو قەزائا لە بەر دەم محاکما زۆر قوور سە یەعنی ئا لـ یەتێك نییە بۆ ئەوەی بیسەلمێنێ هەموو کەس دەڵێـت ئاگام لێنەبووە کە بردوویەتی لەبەر ئەوە ئەو بابە تە بۆ یە دامان نەناوە، دووەمیان: باس لەوە کرا (لێڕاکێ شران) بکر ێت بە (لێسەندنەوە) ئێ مە ئەو مو ستەلەحانە زۆر یان، وە هەروەها(حیازە)ش ئەوەی کە لە ژ ێر دە سیایەتی با سی ئەو مو صتەڵەحەش کرا ئێ مە ئەو موصتەڵەحانە هەوڵمانداوە ئیلتیزام بکەین بە مەصتەلەحە مقابیلەکەی لە قانوونا یەعنی ئێستا کە دەڵێی (لێراکێ شراوە) یەعنی (سحب) لە قانوو نا (سحب) هە یە لێ سەندن نی یە یەعنی (سلب) تۆ یەعنی ل ێی ئەسەندیتەوە نایدەی تەوە بەلاَم (سحب) یەعنی ل ێی وەردەگر یت و جارێکیتر ئەیدەی تەوە بۆ یە کە ئەو موصتەڵەحانەمان بەکار هێنا موراعاتی لایەنە قانوونیەکەمان کردووە، سەبارەت بە (عقو بات بدیل) کە

بەڕێز (شوكریە) خان باسی كرد پێشنیارێكی بە جێیە وە پرۆژەش هە یە بۆی بەڵام لێرە جێگەی نییە دەبێت لە قانوونی (عقوبات بدیل) جێگەی بكرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (د.بەهار)، لیژنەی ناوخۆ بەڕێز(قادر رزگەیی)، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر بە كورتی لە راستیدا لە ژێر دەست دابوون و خاوەنداریەتی لێرەدا هەردوو ئەو بەڕێزانە ئاماژەیان پێدا تەنها ئەوە نییە لە رووە قانوونیەكە كە باوكەكە سەیارەكەی داناوە یان سویچەكە ئاگای لێنییە بەشی زۆری سەیارەكان لە هەرێمی كوردستانا هەموو ئوتۆمبێلەكان بەشی زۆریان لە رووی خاوەندارییەتییەوە سەنەویەكانیان بە ناوی ئەو كەسە نین كە سەیارەكان لێدەخوڕێت هەرچەندە لە قانوونیشدا لەم قانوونی هاتوچۆیەشدا رێگەی داوە یان ئەو مافەی داوە بەو هاوڵاتیانەی كە سەیارەكەی دەفرۆشێت بەڵام ئەو ناچێت بە ناوی خۆیەوە بكات، بۆیە بە تەنها ئەوە نییە مەسەلەكە خاوەنداریەتییە سەیارەكە بەناوی ئەوە وە نییە لە رووی قانوونیەوە سەیارەی ئەو نییە بەڵكو لە ژێر دەستیدایە بەس بە تەنها ئەوە ناگرێتەوە كەسەكە چووە كوڕەكە بەبێ ئیزنی بابی براكەی بە بێ ئیزنی برا گەورەكەی سەیارەكەی بردووە هەر بەتەنها ئەوە نییە مەسەلەكە خاوەنداریەتی تایبەتییە، ئەوەی (د.بەهار) وتی راستە ئەگەر وای لێبكەین كەسیك دەڵێن ئاگامان لێنە بووە، ئەوەی كە مۆڵەتی نییە دەڵێ سەیارەكە هی خۆم نییە هی برادەرەكەمە كە لێم وەرگرتووە خۆ هی كەسێكی دیكەیە، سەبارەت بە ئەوەی سوارۆش پشتگیری قسەكانی (د.ڤالاْ) دەكەم، سوارۆ هەر بە تەنها ئۆتۆمبیل نییە هەر بە تەنها ئۆتۆمبیلی گشتی و ئۆتۆمبیلی تایبەت نییە هەتا عارەبانەیەكیش دەگرێتەوە، وە ئامێری كشتوكاڵیش دەگرێتەوە، وە ئەو ئامێرانەی بۆ بینا سازیش بەكاریدێنن وە ئەوانیش دەگرێتەوە وە ئێمە ناكرێت بە تەنها بنوسین ئۆتۆمبێل وە لە قانوونەكەش بە تەنها مەفهومەكە مەبەستی ئۆتۆمبیل نییە وە هەر بۆ ئەو ناوەش نەهاتووە، وە سەبارەت بە مۆڵەتی گشتی و مۆڵەتی تایبەتش ئێ كەسێك ناكرێت مۆڵەتی ماتۆر سكیلی هەبێت بارهەڵگرێك لێبخوڕێ ئەوەش لە رووی قانوونیەوە نابێت، مۆڵەتی خاص و مۆڵەتی گشتی و مۆڵەتی عارەبانەیەك و مۆڵەتی پاسكیلێك و مۆڵەتی ماتۆرسكیل هەموو ئەوانە جەنابتان دەزانن هەمووی لە یەكتر جیاوازن بۆیە پێویستە بە قەناعەتی من ئەمە هەر وەك یەكی لێدێتەوە كەسێك مۆڵەتی ماتۆر سكیلی هەیە سەیارەی بارهەڵگر لێدەخوڕێ هەر وەك ئەوە وایە مۆڵەتی بارهەڵگری نییە وە كەسێك كە مۆڵەتی سەیارەی خاصی هەیە سەیارەی گشتی و بارهەڵگر لێدەخورێ هەر وەك ئەوە وەیە كە مۆڵەتی نییە بۆ ئەو پیشەیە و بۆ ئەو ئامێرەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (قادر رزگەیی)، بەڕێز(ناظم كبیر)، فەرموو.

بەڕێز ناظم كبیر محمد :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان پشتگیری بۆچونەكانی لیژنەی یاسایی دەكەین وە تێبینیەكیش دوو بەڕێز باسی كرد دەربارەی ئەوەی كە حەپس نەمینێتن چونكە حەقیقەت مەسەلەی حەپس وە لەگەڵ غەرامە شتێكی جیاوازە بەلاًم لێرەدا شتێك هەیە لێرەدا دەبێت ئێمە شتێكی وا بكەین مەسەل كورە زەنگینەكان لەوانەیە ئەگەر تەنها غەرامە بێت و ڕۆژانە ئەم شتانە دووبارە بكەنەوە ئەم مولاحەزانەمان زۆر بۆ هات كاتێ: كە ڕاپۆرتەكە لە بیدایەت كە ئەوە تەسبیت نەكرابوو كە حەپس نەمینێ تەنها غەرامە بوو بەلاًم ئەوەی كە هات كە كوڕە زەنگینەكان ڕۆژان هەوڵ دەدەن ئەم شتانە دووبارە بكەنەوە وە ئەمە بە غەرامە چارەسەری دەكەن، بەلاًم ئەگەر حەپس بۆ دانرا لەوانەیە ئەوانیش لەوانەیە پێداچوونەوەیەك هەبیت لەوە ئەویش سزای حەپس باشتر دەبێت وە ڕووداوەكانیش كەمتر دەبین و ئەم شتانە دووبارە ناكەنەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (ناظم كبیر)، بەڕێز ئێستا لە دوای ئەم گفتوگۆ یە داوا لە سەرۆكی لیژ نەی یا سایی دە كەین ماددەی یە كەم بە رە چاو كرد نی تێبینی یەكانی ئ ێوەی بەڕێز پێ شنیارەكان بخوێنرێ تەوە وە چاوەڕوانی ئەوەینە نیساب تەواو بیت دەخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز ڤالاً فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یا سایی هەمواری یە كەمی هەمواری جێ بەجێكردنی یا سای هاتو چۆری ژ مارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی كوردستان - عێراق.

ماددەی (1)

دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەكرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1- هەر كە سێ سوارۆیەك بەبێ مۆ ڵەتی لێ خوڕینی یان بە مۆ ڵەتێكی لێ خورینی لێڕاكێ شراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بە جۆری سوارۆیەكە لێبخوڕێ ئەوە بە پێبژاردنێك لە (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار كەمتر نەبێت لە (1000000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت و ئەو كەسەی سوارۆیەكە سوارۆیەكەی لەبەر دەستە خاوەی بێت یان لە ژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر ڕێگە بدات كەسێكی نامۆڵەت دراو بە لێخورین ئەو سوارۆیە لێبخوڕێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر كراوە ئەوە سزاكە دەبێیە بەند كردن بۆ ماوەیەك لە (1) مانگ كەمتر نەبێت و لە (3) مانگ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار كەمتر نەبێت لە (1000000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

خاڵى نيزامى كاك (ڤەمان)، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فيصل سليم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

كاك (على هالۆ)، كاك (عباس غزالى)، كاك (فرحان جوهر)، هەرچوارمان پێشنيارمان كرد كە (حەپس) نەمێنێت، جارێ عورفێك لە ناو پەرلەماندا هەيە ئەگەر (3) كەس پێشنيارێكيان كرد دبێت ئەو پێشنبارە بخەنە دەنگدان، دواى ئەوە بێن ماددەكە بخەنە دەنگدان، ئێستا ئەو پێشنيارەى ئێمە تێپەڕيوە بەشكەم ئێمە قەناعەتمان نەكردبى عەرزكەن لەسەر پەرلەمانتاران ئايا لەگەڵ ئەوەدان (حەپس) بمينى يان نەمێنێ دوايى ماددەكە بخەنە دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (ڤەمان فيصل)، بەڕێز مامۆستا (عبدرحمان) خاڵى نيزامى، فەرموو

بەڕێز عبدالرحمان فارس عبدالرحمان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوەى (د.ڤالا) خوێنديەوە پێم وا بێت لەگەڵ خوێدنەوەى يەكەم جارا پێش ئەوەى پەر لەمان مناقە شەى بكەين لە راسيدا يەك فاريزەى فەرق نەبووە من لاى خۆم ئيشارەتم پێ داوە، بە واتايەكيكە هيچ سەرنج و تێبينى پەرلەمانتاران بە هەند وەر نەگيراوە كە هە ندێكى سێ چوار پ شتوانى پەرلەمانتاريكەى هەبووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئيمێنكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (عبدالرحمان فارس)، ئەوە بە گشتيتان باس كرد داوا لە (د.ڤالآ) دە كەم وەلآ مى ئەوەى دووەم بدات ئەوەى يەكەم بدات، وە ئێ ستا بە دەنگى ئ ێوە يەكلايى دە كەين ئەوەش وەردە گريين با ئەم روونكردنەوە بدات، فەرموو.

بەڕێز ڤالآ فەريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمە ليژنە پەيوەنديدارەكان روونكردنەوەى خۆمان دا لەسەر موستەلەحات كە ز ياتر لە (3) كەس ھ نى كردبوو وە گوتمان ئەو موصتەڵەحانە مو صتەلەحى يا ساين لێرا نە كە بەكار هاتبوون وە روونكرد نەوەى خۆشماندا كە گوتمان لەبڕگەى (2) ئەمە باسمان لە بڕگەى (عود) دە كەين يەعنى يە كەمين جار دوو بارە ئەنجامى داوەتەوە تاوانەك، يەكەمين جار بە غەرا مە عقو بەمان داوا ئەو دوو بارە گەڕاوە تەوە د يارە هيچ ئەهەميەتى نەبووە ئەو پارەى كە داويەتى كەسێى دەوڵەمەندە بێباكە لە پێدانى پارە و لە پێدانى غەرا مە كات ێك كە دەگەڕ ێتەوە تاوانە كە دە كات لە حا ڵەتى دووەم ئێ مە حەپس كرد نمان دا ناوە حەپس كردنەكەشمان تەنها لە (1) مانگ كەمتر نەبێت و لە (3) مانگ زياتر نەبێت يەعنى ئەو كە سە دە يەوێت

له (1) مانگ زیاتر نەبێت بۆ ئەوەی ببێـه رەدع بۆ جاری دووەم بۆ یە بە راعمان دا ناوە د یارە غەرامە کە رەدعی نەکردووە وە ئەوەش (3) کەس پێشنیاری کرد بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر بیدەنە دەنگدان بۆ ئەوەی بەند کردنەکە لە حاڵەتی عەودیشدا نەمێنێت بەڵام ئەوەی ئێمە دامان ناوە بەند کردن لە حا ڵەتی (عود) وە وەکو لیژنە پەیوەندیدارەکان تکا دەکەین کە ئەوە وەکو خۆی بمێنێ بۆ ئەوەی ئەو کە سەی باکی بە غەرامەدا نییە عقوبەیەکی هەبێت بۆ ئەوەی لێی سڵ بکاتەوە بگەڕێـەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی ترمان ماوە لە گەڵ دوو روونکرد نەوە لە لیژ نە یا سایی و ناوخۆ بەس جاری یە کەم خاڵی نیزامی وەردەگرین، کاك (ئاری)، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتوانی لە قسەکانی کاك (ڤەمان) و کاك (ع بدالرحمان) ئە کەم وە ئە گەر بەڕێزتان رێگەمان بەن ئێمەش ئەتوانین بە ئەرگومێـنت وەڵامی ئەو سەرنجانەی بەڕێزا نەی سەرۆکی لیژ نەی قانوونی بەیـنەوە کە لەسەر موصتەلەحەکان یاخود دەستەواژەکان باسی کرد وەڵام بدەینـەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری هەرسین)، خاڵی نیزامی کاك (ابوبکر هەڵەدنی)، فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەك ئەندامێکی لیژنەی یاسایی زۆربەی ئەو دەستەواژانە سوودمان لە کتێبە کەی فەر هەنگی قانوونی (د.نبی تاڵەبانی) وەرگرتووە هەموو جارێك دەگەڕینەوە بۆی کە جەنابی هەم ئە ندامی کۆری ئەکادیمیای کوردییە وە هەم ئە ندام پەر لەمان بووە خۆ تان دەزا نن، دووەم ئەوەی (د. ڤالا) ئا ماژەی پـێدا ئەو سوڵتە تەقدیریە لە صولتەی غەرامەکە جێ ئەهێڵرێت بۆ قازی چونکە هە ندێ کە هە ندێ بێ مۆ ڵەت جاری وا هە یە حادیـ سەکە هیچ قور بانی لێ ناکەوێ تەوە جاری وا هە یە مرد نی لێ ئەکەوێ تەوە جاری وا هە یە بریناربوونی لێ ئەکەوێتەوە لەبەر ئەوە ئەبێ ئەو غەرامە وەکو خۆی بمێنێ تەوە چونکە وە کو صوڵتەی تەقدیری حاکم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ابوبکر هەڵەدنی)، رایەك لە کە سەکی پـسپۆری لە بواری قەزا، دوو رە ئی وەردە گرین خاتوو (تەلار لطیف)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطيف محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگری لە قسەكانی (د.ڤالآ) دەكەین سەبارەت بە موصتەلەحاتی قانوونی ئێمە دەوڵەمە ند نیین بەو مەصتەلەحاتە بۆیە ناچارین ئەو وشانەی كە هاتووە لە یاسا بەركارەكانا ئێمە ئەو و شانە بەكار بێنی نەوە بەتایبەتی ئەم بەشە زۆر حەساسە تایبەتە بە بە شی سزا ئەچێ تـە بەر دە می دادوەران بۆ طط بق كردن بۆیە پێویس ئەكا تەفسیر هەڵنەگر وە پێویستیش دەكا نەقس و تەناقوصی تێدا نەبێت بۆ یە ئەو و شەیە وەكو خۆی چۆن لە یا ساكە هاتووە كە لە (2004) ئینـفاز كراوە پێوی ستە وە كو خۆی كاری پێبكر ێت، سەبارەت بەوەی كە تۆ لە خاڵی یە كەما كردووما نە بە غەرا مە مادەم جارێكیـكە ئەو تاوا نەی دوو بارە كردۆ تەوە كەوا تە ئەب ێتە زەرفێ كی مو شەدەد ئەو كا تە عقوبە كە دەب ێت قورس تر كر ێت لە سەری (حەپس) و (غەرامە) پێكەوە بێت وە ئەمە رای لایەنە پەیوەندیدارەكان وەرگیراوە وە بە رەزامەنی لایە نە پەیوەندیدارەكان كار لەسەر ئەو خاڵە كراوە بۆیە هیوادارین پێش ئەوەی، را ستە رێكارە كان بگرێ تە بەر بۆ ئەوەی ئەو بڕگە یە بخر یـە دەن گدان بەڵام داوا كارین لە پەر لەمان لایە نە یا سایەكە و سزایە جێ بەجێكارەكان كە دادگا یە بۆ ئەوەی تەناقوص درو ست نەبێت بۆ ئەوەی توو شی گ لەیی نەبین وە هاوشێوەی یاسای لێبوردنە گ شتیەكانی بەر گ لەیی نە كەوین لە رووی یا سایەكەوە پێوی ستە رە چاوی ئەم خاڵە یاسایانە بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز. (تەلار لطيف)، بەڕێز (ناظم كبير)، فەرموو.

بەڕێز ناظم كبير محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەكانی (د.ڤالآ) و (تەلار) خان دەكەم حەقیقەت راستە بە پێێ پەیڕەو (3) لە بەڕێزان داوایان كرد كە (حەپس) نەمینێت لە دووبارە بوونەوەی تاوانەكە بەڵام لێرەدا شتێك هەیە هەر وەكو (تەلار) خان وتی ئەمە دواین جار رای لایەن پەیوەندیدارەكان وەرگیراوە بۆ هەبوونی حەپس ئەمە خاڵێك، خاڵێكی تریش مەسەلە ئەگەر بێت و حەپس نەمینێت بەراستی ئەمە دەرگا كردنەوەیەكە بۆ ئەوەی كە زەنگینەكان رۆژانە دووبارە ئەم شتە دووبارە بكەنەوە یەعنی ئەمە دەبێـە كارەسات و دەبێـە كردنەوەی دەرگایەك بۆ ئەوەی كە رووداوەكانی هاتوچۆ زۆرتر ببیت، جا لێرە دەبێت بەراوردیەك بكرێت بۆ ئەو كەسانەی كە زەنگینن رۆژانە ئەو تاونانە دووبارە بكەنەوە حەپس نەبێت هەموو رۆژ تاوانێك دەكات و دەچیتن دووبارە غەرامەیەك دەدات و لای زۆر ئاساییەو كارەسات روو دەدات جا بەڕێزان ئەم بابەتە بەر چاو بگیرێت، زۆر سوپاستان دەكەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز. (ناظم کبیر)، گفتوگۆ روونکردنەوە تێبینی زۆر پێشکەش کران، ئەو پێشنیارەی (3) کەس پشتوانی لێ کردووە دەخەینە دەنگدان ئەگەر بە پێویست بزانن (1) کەس ئەوەی پێشنیاری کردووە با ئەرگۆمێنتی خۆی پێشکەش کا یەك ئەوەی دژە، کاك (فەرحان) فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە سورین لە سەر ئەوەی کۆمەلگا کەمان پێش بکەوێت بەروە مەدەنیەت بڕوات وە حەپس بە هیچ شێوەیەك رێگر نی یە لەوەی کە کە سەك تاوان دوو بارە نەکا تەوە یان سەرپێچی دوو بارە نەکا تەوە بە پێچەوانە پاش هەندێ هیچ موبەریرێك نییە کەسێکی دەوڵەمەند پارە ئەدا بە هیچ شێوەیەك دەوڵەمە ند پارە ناداتن ئەوەی زیاتر بە پارە قەرسە دەوڵەمەندە لە هەژارەکەی سەدان نمونەی زیندی لەبەر دەستمانن، لە حا ڵەتی دوو بارە کرد نەوەی سەرپێچییەکە غەرامە کە دوو هە ند لێبکر ێت بەلاَم سجن کردن یەنی بەشێکی دەرکردنی یا سای لێ بووردن بۆ زیندا نەکان بە شێکی پەیوە ندی بە قەیرانی حکو مەت و کارە با نەبوو نان نییە لە سجنەکان ئاو نییە لە سجنەکان بەشێکی پەیوەندی بە قەیرا نەکان هەبوو، بۆ یە ئە مە ئەکەو یـەوە سەر حکو مەت ئە کەوی کۆمەڵگە ز یاتر پێش ئە کەویت وە هەروەها سەرپێچیەکان کەمتر دەبنەوە ئەمەیە ئەرگۆمێنتی ئێوە داوا ئەکەین بخرێـە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز. (فرحان جوهر)، ئێمە داوا لە کاك (ابوبکر هەڵەدنی) دەکەین لەگەڵ ئەوە بوو وەکو خۆی بمینێ ئەوەی باست کرد دووبارە بکەوە بۆ ئەوەی دەخەینە دەنگدان چونکە ئەوە لە هەموو ماددەکان دووبارە دەبیت با تێگەیشتنێی قول تر هەبیت لەم بابەت، فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێ مە وەك لە هۆ یەکانی دەر چواندن ئاماژە مان پ ێداوە مەبە ستی سەرەکی لەم یا سایە کەمکرد نەوەی قوربانیانی هاتوچۆیە، خاڵی دووەم لە حاڵەتی دووبارە بوو نەوەی تاوانێکدا پێوی ستە عقوبە کە قورس تر بکرێـت یەعنی تەشجید تر بکر ێت لە سەر ئەو ئەسا سە ناکر ێت کە سێ دەر فەتی دراوە تێ وە جارێکیتر ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو تاوانانە دەگەڕێـەوە بۆ ئەو تاوانە هەمان ئەوەی پێشوی لەسەر دووپات بکرێتەوە، بۆیە ئەصل دەبێـەوە ئەوە عقوباتە لە حاڵەتی دووبارە بوونەوە رەت و ئە صل ئەوە یە کە عقوبە کە قورس تر بکرێـت، خاڵی سێیەم ئەوەیە کە ئەمە داواکاری کەسانی مەعنیی لە مەحکەمە لە دادگا کان ئەمان لە گەل ئەو رەئیەن، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهيم ئێمنيكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان؟ ئێوە ئازادن لە بڕگەی دووەمدا داوا دەكرێـن (حەپس) بە یەكجاری نەمێنێ ببیتە غەرامە، (13) كەس لەگەڵ ئەوەنە، ئەوەی بەپەسەند دەزا نن ماددە كە وە كو خۆی بمی نێ؟ (46) كەس بە پەسەند دەزانن ماددەكە وەكو خۆی بمینێ، بە زۆرینەی دەنگ ماددەكە پە سەند كرا. وە كو خۆی بمێنێ، كۆی ماددەی (1) جارێكی تر بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز ڤالاً فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یا سای هەمواری یە كەمی هەمواری جێ بە جێكرد نی یا سای هاتوو چۆ ژ مارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی كوردستان - عێراق.

ماددەی (1)

دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەكرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێـەوە:

1- هەر كە سێ سوارۆیەك بەبێ مۆ ڵەتی لێ خوڕینی یان بە مۆ ڵەتێكی لێ خورینی لێراكێ شراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بە جۆری سوارۆیەكە لێبخورێ ئەوە بە پێ بژاردنێك كە لە (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار كەمتر نەبێت لە (1000000) یەك ملیۆن دی نار ز یاتر نەبێت سزا دەدر ێت و ئەو كەسەی سوارۆیەكەی لەبەر دەستە خاوەی بێت یان لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر رێگە بدات كەسێكی نامۆڵەت دراو بە لێخورینی ئەو سوارۆیە لێبخورێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دە قی لە سەر كراوە ئەوە سزاكە دەب ێـە بە ند كردن بۆ ماوە یەك لە (1) مانگ كەمتر نەبێت و لە (3) مانگ ز یاتر نەب ێت و پێبژاردنێك لە (250000) دوو سەد و پەنجا هەزار دی نار كەمتر نەبێت لە (1000000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

جعفر ابراهیم ئێمینكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د. ڤالاً)، كۆی ماددە كە بەو شێوازەی خوێنرا یەوە دەخەی نە دەن‌گدان؟ (44) كەس بە پە سەند دەزا نن، ئەوەی دژە؟ (9) كەس دژن، ماددە كە بە زۆری نەی دە نگ پە سەند كرا. ماددەی (2)، فەرموو.

بەڕێز ڤالاً فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەقی بەشی (22)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەكرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

ماددەی (2)

1-هەر كەسێك لە ژێر كاریگەری ماددە یەكی سەرخۆ شكەر یان هۆ شبەر سوارۆیەك لێبخور ێت ئەوە بە غەرامەیەك لە (500000) پێنج سەد هەزار كەمتر نەب ێت و لە (1500000) یەك ملیۆن پ ێنج سەد

هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت لەگەڵ دەست بەسەر داگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی (1) مانگ وە دەکرێت مۆڵەتی لێخوڕینەکەی لێرابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجام دانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی یەکی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێـە غەرامەیەك لە (2000000) لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بە سەر داگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ لەگەل لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕنەکەی بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ کەمتر نەبێت.

3- پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری دەست بە سەر داگرتنی سوارۆکە لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەڕێوەبەرایەتی هاتوو چۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕ بوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لیژنە پەیوەندیدارەکان ئەو ماددەیان بەو شێوەیە هەموار کردۆتەوە وەکو پێشنیاری لیژنەی پەیوەندیدار دەیخەمە بەردەمی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز ڤالا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی یەك:

1-هەرکەسێك لە ژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر سوارۆیەك لێبخوڕێ ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك کە کەمتر نەبێت لە (3) مانگ زیاتر نەبێت لە (6) مانگ یان بە پێبژاردنێك لە (500000) پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت و لە (1500000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت لە گەل دەست بە سەرداگرتنی سوارۆیەکە وە دەکرێت مۆڵەتی لێخورینەکەی لێرابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێتە بەند کردن بۆ ماوەیەك کەمتر نەبێت لە (6) مانگ و زیاتر نەبێت لە (1) ساڵ یان بە پێبژاردن کە لە (2000000) دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، لەگەڵ راکێشانی مۆڵەتی لێخورین بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ کەمتر نەبێت.

3- پێویستە لەسەر دادگا کاتی دەرکردنی بڕیاری لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەڕێوەبەرایەتی هاتوو چۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە، وەکو گوتمان جیهاتی مەعنەوی داوای کردووە کە مەسەلەی حجزکردنی سەیارە لە ناو قانووندا ئیلغا بکرێتەوە وە قازی ئیجبار نەکرێت چونکە جێگا مان نییە سەیارەی لێ حجز کەین یەکەم، دووەم حاکمەکان دەڵێن حاڵەتمان هەیە ئەو سەیارەی کە ئێمە حجزی دەکەین بژێوی ژیانی یەك عائیلەی لەسەرە، مەسەلەن ئەو کۆستەرەی ئێمە

حجزەی دەکەین رەنگە ئەو کەسێکی لە ئەفرادی عائیلە بتوانی بەکاری بهێنێت بژێوی ژیانی عائیلە یەك دابین بکات، بۆیە حجز کردنەکە زەرەری زیاترە لە قازانج داوایان کردووە هەڵگیرێت بۆیە ئێمە وەك لیژنە پەیوەندیدارەکان هەڵمان گرتووە، داوا دەکەین سەحبی ئیجازە بمێنێ چونکە دەڵێن سەحبی ئیجازە رادعە بۆ ئەو کەسە بۆیە ئێمە لێرانەدا زیادمان کردووە، وە بەند کردن و غەرامە حاکمەکان داوایان کردووە کە موخەیەر بین ئەمە یەعنی (یان)ی لە نێوان دانێ، بۆ ئەوەی بتوانین ئەو حاڵەتەی دەزانین بە غەرامی تەئسیری لێ دەکرێت بە غەرامەی بکەین ئەویدیکەش بە حەپس کردن بۆیە لێرە صولتەی تەغدیریمان داوە بە ئەو ئەو ئەساسە ئەو ماددەیە بەم شێوەیە لە لایەن لیژنە پەیوەندیدارەکان دارێژراوەتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز لیژنەی یاسایی، ئێستا دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە داوایی لیژنە پەیوندیدارەکان رئی خۆیان دەدەن وە ناوەکان ئێستا دەنوسین، فەرموو.

بەڕێز بێگەر دڵشاد شکراللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوەکان دەخوێنمەوە ئەوەی بیرمان چوو ئیزافەی دەکەین:

1-د. سرود

2- ئاری هەرسین

3- بەهزاد دەرویش

4- مصطفی سکری

5- مامۆستا مەروان

6- مامۆستا هەورامان

7- بێستون فایەق

8- شێخ سیراج

9- ئەیوب عبداللە

10- مامۆستا ماجد

11- حاجی کاروان

12- علی هالۆ

13- عباس غزالی

14- ڤەمان فیصل

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵێکی نیزامیمان هەیە بەڕێز (شوکریە)، فەرموو.

بەڕێز شکوریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە (د.ڤالا) ئەوەی دەیخوێندەوە جیاوازی زۆرە لەگەل ئەوەی لای مە بەراستی ئێمە فریا ناکەوین کە یەك جار دەیخوێنێتەوە بە خێرایی هەمووی لای خۆمانەوە بنووسین تکا دەکەین بنووسرێت چاپ بکرێت دابەش بکرێت بەسەر، بە شێوازەك لە شێوازەکان چونکە زۆر شتەکان لێمان دەڕوات، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شوکریە شێخانی)، ئەو پێشنیارە دەکرێت جێبەجێ بکرێت لەم دانیشتنە؟ خۆی ئەم دانیشتن بەراستی ئەوەی داوای گفتو گۆ دەکەن زۆرن وامان دانا بوو ئەمڕۆ سەعات (3) تەواو کەین بەس وا پێدەچی سەعات (3) تەواو نابی، هەر ئەو ماددەی دووەم تەواو کەین، ئەوەی تر دەکەوێت هەفتەی داهاتوو سێشەمە و چوار شەمە هەردوو رۆژبکەینە دانیشتن تا تەواو دەبی، تا وەك و پرۆژەی چاکسازیەکەش ئامادە دەبیتن ئەو هەردوو یاسایە یەکلایی بکەینەوە، ئێستا رەنگە پێرانەگەن کۆپی بکەن دابەش کەن با ئەوە بمینێ بۆ دانیشتنی داهاتوو، داوا دەکەین لە لیژنەی یاسایی راپۆرتی کۆتایی بە تێبینی تەواو کۆپی بکرێت دابەش بکریت بەسەر ئەندامان، ئێستا دەست بە گفتوگۆ دەکەین لەسەر ماددەی دووەم کە تەواومان کرد کۆتایی بەم دانیشتنە دێنین، (د.سرود)، فەرموو.

بەڕێز سرود سلیم متی یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نسبەت ماددەی دووەم ئەم بابەتە زۆر گرنگە یاسا و عقوبات چەند توند بی ئینجا کەمە، دوو پێشنیارم هەیە، بڕە پارەکە کەم نەکرێتەوە بەلأم لەسەری ئیزافە بکرێتەوە قابل لطقصت دوای ئەوە بنووسین (قابل لطقصت)، پێشنیاری دووەم کە دەکرێت سەحبی ئیجازە بە تەصەوری من ئەو دەکرێتە میزاجیات و لە کۆمەلگەی ئێمە واصتەو واصتە کاری زۆر زۆرە ئەوە دەکرێت تەلاو بدرێت ئیجازەکە سەحب بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئیمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.سرود)، بەڕێز (یروانت نیسان)، فەرموو.

بەڕێز یروانت نیسان مارکۆس:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدا دکتۆر سرودی دکەم، ئەو دەکرێت رابیت، یا دوویێ ژی نسبا کحوولی بێتە تەحدید کرن، یێ بیرێ ڤەتخۆت فەرقە تگەل ئەوێ بتلەکێ عارەقی ڤەتخۆت، دبیت بێتە تەحدید کرن، خۆ ل ئەورۆپا ژی ئەوە نینە هەما هەمی عەشوایی بیت، بەس ڤەخاربیت، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (یروانت نیسان)، بەڕێز (ڤەمان فیصل)، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو لەسەر ئەو وشە رەکیکەی کە دەکرێت من پێیم وایە دەبێت ئیلزامی بێت صیفەتەکی ئیلزامی هەبێتن ئەو دەکرێـە لابرێتن، لە حاڵەتی دووەمیشدا کە لە دووبارە لێسەندنەوەی ئیجازەکە من لەگەڵ ئەوەم عقوبەکە هەندێك توندتر ببێتەوە لەو حاڵەتەدا ئیجازەکە بە دائیمی لێبسەندرێتەوە دەبێت جارێکیتر سەر لە نوێ ئیجازەیەکی تر واتە (سقوط اجازة) بێت لەم حاڵەتە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ڤەمان فیصل)، بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەروێش)، فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دڤێت ماددا دوویێ خالاَ ئێکێ وە دەکرێت لابر ێت، چونکی وە دەکر ێت لە یا سا خرا پە، دوو/ ماددەی هۆشبەر خۆی تاوانە بەپێی یاسا ئەوەی بەکاری بێنێت، بۆیە من لە گەڵ ئەو نیمە ئەم سزایە کەم بکرێتبە راستی بە هیچ شێوەیەك، خاڵی سێیەمیش لە گەڵ ئەوەین یانە کە نەمینێ، هەردوو سزاکە پێکەوە بێت هەم غەرامە هەم حەپسیش، خاڵی سێیەم پەنجا لە سەد مۆڵەتە کەی لە دە ستبدا لە خاڵی یە کەم، خاڵی دووەم ئەگەر دووبارە بێتەوە مۆڵەتەکەی لێبسەندرێتەوە بە لێڕاکێشان بە ئیعت بار بەرا ستی ئە مە قور سە چونکە کابرا چۆن مخەدەر دەخۆت یا مەی دەخواتەوە مسکر بێت سەیارە لێ دەخور ێت، بۆ یە لە زۆر بەی وولاَتان بە رێژەیە کە سەرپێچییەك دەکر ێت بە ر ێژە مۆڵەتە کەی لێ وەردەگرێ تەوە، لە حا ڵەتی یە کەم پەنجا لە سەد لە حاڵەتی دووەم ئەگەر ئەگەر دووبارە بێ تەوە مۆڵەتە کەی لێ وەردەگرێ تەوە وە ئەو کە سە پێویستە جارێکی تر سەر لە نوێ داوا بکات مۆڵەتەکە وەربگرێتەوە.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (بەهزاد دەروێش)، بەڕێز (مصطفی سکری)، فەرموو.

بەڕێز مصطفی سکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر خاڵی یەکەم تێبینیم هەبوو بەڕێز کاك (یروانت) باسی کرد دیارە ماددەی (مسکر) تەنها بە جیهازەکی تایبەت دەرئەکەوی ناکرێت برگەی یەك لەگەڵدایە لەگەڵ زیاتر هەمووی وەکو یەك حساب بێ پێم وابی ئەوە نیسابەکی تێدا نییە ئەگەر ئەوە هەندەك تەسنیف بکرێت باشترە عەدالەتی زیاتی تێدا دەبی.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مصطفی سکری)، بەڕێز (ئاری هەرسین)، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لە راستیدا لە ولآتانی خۆرئاوا کە لە ئاینەکەیانا مەسەلەی خواردنەوەی مەشروب حەرام نییە ئەوانەی کە متابەعەی قانوونی هاتوو چۆیان کردبێت لە خۆرئاوا زۆر باش ئەزانن کە سزاکان زۆر توندن لەویٚ من هەست ئەکەم بەگشتی ئەو سزایانەی کە دانراوە بە ئەندازەی کافی توند نین یەك، دووەم فیعلەن وایە کە رێژەی مەشروب لە لەشی ئینساندا کە بە پرۆمایل دیاری کراوە لەم قانوونەدا نییە وە ئەمەش من تێئەگەم بۆ لیژنەی قانوونی ئەمە ئەرکێکی قورسە لەبەر ئەوەی ئەبیٚ ئەمە بە پسپۆری لەبواری بایۆلۆژیدا دیاری بکات کە چ پرۆمایلێك زیاتر کار دەکاتە سەر ئینسان هەتا پرۆمایلێکی تر، خاڵی ئەخیر دانانی ئەو قانوونە بە بیٚ ئەوەی ئەو کارمەندە بەڕێزانەی پۆلیسی هاتووچۆ لە وەزارەتی ناوخۆ ئەوان پڕچەك بکرێت لەو ئالەتەی کە فووی پیا ئەکرێت بۆ نمونە بۆ دیاریکردنی ئاستی بەکارهێنانی مەشروب ئەگەر ئەوە نەبێت ئەو قوتەی کە پێویستە ئەو قانوونە کە هەیبێت نایبێت، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری هەرسین)، بەڕێز (مامۆستا مەلا مەروان)، فەرموو.

بەڕێزحسێن اسماعیل حسێن (مەلا مەروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلآ من لەگەڵ زۆر قسەکانی کاك (ئاری) دام بەشێکی زۆری لەبەر ئەوەی تاوەکو سزاکان توند تر بن لەو حاڵەتی، بەلآم یەك جیاکاری من پێم باشە لیژنەی یاسای ئەگەر پێیان باش بێت ئەو سەیارانەی کە تایبەتن لەگەڵ ئەو سەیارانەی کە وەکو بڵێت حمومی وەکو ئەوانەی نەفەر هەڵگر جیاکار بکرێتن چونکە بەتایبەتی ئەوەی کە نەفەرمی عام دەگوازنەوە نەفەرە تەکسیە جیاوازە لەگەڵ ئەو سەیارەی خصوصی بێت کابرا بە خۆی لەناو سەیارەکە بێن جیاکاریەك لەوەی بکرێت، ئەوەی تری دەربارەی لێسەندنەوەی ئیجازە ئەمن پێم باشە وەکو ئەو ولآتانەی کە ئێمە لە زۆر شت چاومان لێکردوون با لەو شتە چاکانە چاویان لێکەین ئێستا لەو ولآتانە لە جۆرێك لەو ولآتانە کابرا سەرپێچییەك دەکات بۆ نمونە مرور دەزگاکانی تایبەتمەند کونێکی لە ئیجازەی بکەن دووبارەی کردەوە جارێکی تر کونی دووەمی لێبکەن بۆ سێیەم جار کە سەرپێچیەکەی کردووە پێویست ناکات هیچ لیژنەی لەسەر دابنیشیٚ ئیجازەکەی لیٚ سەحب بکرێـەوە و دوو ساڵ مۆڵەتی بدرێتیٚ سەر لە نویٚ جارێکی تر ئیجازەی خۆی دەربێنێتەوە، من بۆ لیژنەش کاتی خۆی پێشنیارم بۆ کردن بەلآم ئەو پێشنیارەیان بۆ دووبارە دەکەمەوە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مامۆستا مەلا مەروان)، بەڕێز (مامۆستا مەلا هەورامان)، فەرموو.

بەڕێز هەورامان حمە شریف (مەلا هەورامان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتوانی لە تەواوی قسەکانی مامۆستا (مەروان) دەکەم وە بەو پێیەی کە بەپێی داتا و بەدوا داچوونەکان زۆربەی حادیسەکانی هاتووچۆ لە دەست ئەوانە ئەقەومێ کە لەو حاڵەتە دان کە ماددەی سەرخۆشکەر و موسەکیریان خواردووە وە کارەساتی زۆر جەرگ بڕی لێ دروست بووە بۆیە پشتوانی لەو بۆچونانە دەکەم وە لەو رەئی و پێشنیازانە دەکەم کە بەڕێز (د.ڤالآ) خوێندیەوە کە لە لایەنە پەیوەندیدارەکانەوە هاتووە وە لەگەڵ ئەوان سزا و غەرامەکان توونتر بکرێت لەسەر ئەوانەی کە لە حاڵەتەدان لە حاڵەتی سەرخۆشی و بێهۆشی و خواردنی ماددەی هۆشبەر سەیارە لێدەخوڕن حاڵەتیان حادیسەی ناخۆش و جەرگ بڕ دروست دەبێت، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مامۆستا مەلا هەورامان)، بەڕێز (بێستون فایەق)، فەرموو.

بەڕێز بێستون فایەق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر تەقدیر کردنی مەبلەغەکە وە سزاکە منیش لەگەڵ رەئی هاوڕێیان کە هەر وەزارەتی ناوخۆ بۆ خۆیان جیهازیان هەیە کەشفی ئەکەن کە ئەڵێن غەرامەیەك بە بڕی ئەوەنە بەپێی ڕێژەی کحول لە جەستەی ئەو کەسەی کە سزا ئەدرێت چونکە جیهازەکە هەیە هەر خۆشی ئەینوسێ چونکە ئیستا لە وەزارەتی ناوخۆ کاری پێ ئەکرێت، ئەوە تەواو بوو، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لەسەر جەلسەکەش کە ئەڵێن دوای ئەخەین پێم باشە کۆتای پێ بهێنرێت ئەو بەرنامەی کارە ئەوەی کە هەیە تەواوی بکەین، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (بێستون فایەق) ئە پێشنیارە هاتووە لەلایەن بەڕێزی ترەوە وە لای ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی لاریمان نییە وا بڕیار دەدەین ئەمڕۆ هیمەت بکەین ئە یاسایە بە تەواوی یەکلایی بکەینەوە سەعات (3) تا (4) پشوەك وەردەگرن بۆ خواردن تا سەعات (3) بەردەوام دەبین، بەڕێز (د. سیراج)، فەرموو.

بەڕێز سیراج احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی هەدەف لەو یاسایە گومان لەوەدا نییە پاراستنی سەر و ماڵی خودی شوفێران لەگەڵ خەڵکی دیکە بۆیە سزاکە من وای دەبینم تا حەدێك سوك و هەندێ خەفیفن جا لەوانە بە رای لە خاڵی یەکەم (500000) پێنج سەد هەزارەك بە لایەن کەم بکرێتە (1000000) یەك ملیۆن، خاڵی دووەم خاڵێك زیاد بکرێت بۆ ئەگەر هاتوو لە حاڵەتی یەکەم دووبارەی کردەوە بۆ دووەم دووبارەی کردەووە وە بۆ جاری

سێیەمیش هەر دووبارەی کردەوە من پێشنیار دەکەم مۆڵەت لەو کەسە بسەندرێتەوە تا مودەیەك ئینجا دووبارە دەست بە دەرکردنی مۆڵەت بکاتەوە ، لەبەر ئەوەی ئەو کەسە دیارە بە سزاکان کاریگەری لەسەر نەبووە وەکو رادعێکە ئەو کەسانە لە ژێر کاریگەری ماددەی هۆشبەر سەیارە داژۆن هەر خۆیان دەفەوتێنن وە خەڵکیکەش لەگەڵ خۆیان ئەفەوتێنن وا چاکە زیاتر رەدعەکان بەهێزتر بن، وە پێشنیار دەکەم بۆ جەنابتان ئایا بۆ ئەورۆکەش لایەنی پەیوەندیدار وەکو دوێنێ دەبوایە لێرە بان بەلایەنی کەم مودیر عامێك لێرەبان زیاتر هاریکارمان دەبوون لەوانەیە روونکردنەوەی زیاتریان بدابایە هاریکار دەبوون بۆ زیاتر دەولەمەند کردنی پرۆژە یاساکە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.سیراج)، ئەوان ئەو پلانەی کە دەبوا لێرە حازر ببن وا نەبوو بتوانن تێبینی بدەن قسە بکەن لەبەر ئەوە ئەوان گەڕانەوە تێبینیەکانیان پێشکەش کردن و گەرانەوە، بەڕێز (ایوب عبدالله)، فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها پشتیوانی لە وتەکانی کاك (بهزاد) دەکەم هەروەها بەڕێز مامۆستا (مەروان گەلاڵی) هەروەها بەڕێز. (د.سیراج)، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ایوب عبدالله)، بەڕێز مامۆستا (ماجد)لێرە نییە، بەڕێز (حاجی کاروان)، فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو عقوبەی کە دانراوە ئەو ئیقتراحەی مامۆستا (مەروان) تەبعەن لە ئەوروپا باسی پۆینتە هەموو ئیجازیەیك پێنج پۆینتە حەسەبی مەخالەفەکە پۆینت دائەبەزێ لە هەموو مخالەفەیك پۆینتێك دانابەزێ مەسەلەن لە گلۆپی سوور بدرێت پۆینتێك دا ئەبەزێ لە مەشروب خواردن پۆینتێك دائەبەزێ ئەگەر حادیسەی گەورەتر بێت دائەبەزێ جا لێرە ئیجرا نەکراوە یەعنی بۆیە ئەو پێشنیاری ئەو کون کردنە ئەك بەرەئی من بڵێین نوقتە لێرە نازانم چۆن جێی ئەکرێتـەوە لەم یاسایە لە نەتیجەیا ئەگەر کەسێك پێنج پۆینتەکەی دابەزی ئەو کاتە ئیجازەکەی لێ ئەسەندنەوە وە بۆماوەی یەك ساڵ ئیجازەی نادرێتێ وە دوای ئەوە ئەبێ محامی بگرێت وە دوای ئەوە ئەبێ ببرێتە لای دکتۆری نەفسیش چونکە مەعقول نییە کەسێك ئاوا بێت لەبەر ئەوە ئەو حاڵەتەی تیا بێـت لە حاڵتی دووبارە بوونەوە پۆینتێك دابەزێ بە لایەنی کەم بەتایبەتی ئەو پێشنیارەی کاك (بهزاد) وابزانم لە (50٪) دیاری بکرێـت لە (50٪) زیاتر سەرخۆش تر بوو لەبەر دلی کاك (یروانت) وتی لەوانەیە کەس هەیە بیرە بخوات سەرخۆش نەبێـت یەنی ئەو نسبەیە

دابنرێت (50٪) بەسەرەوە لە حاڵەتێکا عقوبەکەی ببێتە پۆینتێك ئەو کاتە دوای ئەوە ئیجازەکەی لێنەسەندرێـەوە بە پێی پۆینتەکان بێت بگاتە (5) پۆینت ئینجا لێی بسەندرێـەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (حاجی کاروان)، بەڕێز مامۆستا (علی هالۆ)، فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانیا وان هەڤالاً دکەم ئەوێت پێشتر ئاخفتی بۆ دیارکرنا (پرۆمایل) رێژا ئەلکحولێ، هەروەسا تووندکرنا سزا ئەوان کەسێن ئەلکحولێ ڤەتخۆن چوونکی ل وولاتێن پێشکەفتی ئەو ئامارێن بەردەست پێنجی ل سەدی زێدەتر ئەو حادیسێن روودەن ئەون ئەوێت کو ب سەرخۆشی سەیارا تاژۆن، ژێ ستاندنا ئیجازێ ل حاڵەتێ سەرخۆشیێدا ژ سێ هەیڤا ژ ساڵەکێ کێمتر نەبیت، ژ ساڵەکێ بۆ سەرێ، ئو ل ڤێرێ ئەز دبینم ئیشارەت ب هندەك تشتا نەهاتیە دان کو گەلەك گرنگن، ئەگەر گەنجەك ژ هەژدە ساڵیێ کێمتر سەرخۆش و سەیارە هاژۆتبیت و ئیجازە نینە واتا ئەڤ سزایە ناگریت و دبیت ل شونا وی سزایی ئیجاز ژێ وەرگرتن ساڵەك هەتا دوو ساڵاً حەق نەبیت تەقدیمێ ئیجازێ بکەت، ئەگەر ژ هەژدە سالیێ کێمتر بیت و یان ژی تەمەنێ وی زێدەتر بیت و ئیجازە نەبیت ل ڤێرێ هەم ئیجازە نینە و سەیارەیا هاژۆتی هەم ژی ب سەرخۆشی ، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (علی هالۆ)، بەڕێز (عباس غزالی)، فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددەی کە ئەنجام بدرێت بە زۆرتری لە شەوانە دایە کە ئەویش ئەوەیە مەئمور تیمەکانی بەرگری کردن بۆ بەرپەرچ دانەوەی تەقریبەن لەسەر کار نین هەر بۆیە پێشنیار دەکەم خاڵی یەکەم بکرێت بە دوو فەقەرە، (أ-ب) ئەلفەکە دیار نەکراوە لە کاتێك کە دەردەکەوێت نەفەرێ سایەقێك سەرخۆشە سەیارەی لێدەخوڕێت دەست بەجێ چونکە ئەمە نەخۆشە دەست بەجێ هەم وەسیلەکەی لێوارگیرێ هەم خۆشی راگیرێ تا نەخۆشیەکەی چارەسەر دەبێت، بە نسبەت غەرامەشەوە هەر وەکو برای بەڕێزم کاك (ئاری) باسی کرد لە ئەوروپا کە مەشروب حەرام نییە بە زۆرتریش لە کۆمەڵگەیەکین کە ئیسلامیشین هەم حەرامە یەعنی دوو تاوان دەبێتە دوو تاوان هەم شەرعی هەم قانوونی غەرامەکان زیاد بکرێت، بە نسبەت ئەوەی (د.ڤالا) وتی پارکینگ نییە بۆ ئەوەی حجزی لێدابنێن، لە دونیادا سەیارەیەك حجز دەکرێت گواستنەوە و پارکینگیش لەسەر خاوەنەکەیە کەواتە ئەمەش دەبێتە داهات وە شەوانەش بۆ چارەسەری ئەو خاڵە بچووکە بۆ ئەوەی کارەساتی مرۆیی و گیانی ماڵی نەبێ مەفرەزەکان زیاتر بێت وە داهاتی ئەم غەرامەش بدرێتەوە ئەو کەسانە وەکو پاداشت کە بە شەوانە ئەم ئەرکە بەڕێوە دەبەن، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (عباس غزالی)، بەڕێز مامۆستا (عبدالرحمن)، فەرمووە.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری هەر سێ ماددەکە بکەین یاخود هەر سێ برگەکە بکەین لە راستیدا هەموو سزاکان بریتییە لە پێبژاردن یان وەرگرتنەوەی مۆڵەت بۆ ماوەی (3) مانگ کەمتر و زیاتر، بەڵام بیرمان نەچێت زۆر جار خەڵکانێك هەن کە فێری سەرپێچی کردن بوون راهاتوون بەوەی کە سزا بدرێن واتە زۆر ئاساییە بە لایانەوە هەموو رۆژێك (60) هەزار بدەن بۆ سزا، هەتا زۆر جار بووە بە نووکتە ئەڵێت (پۆلیسێکی هاتووچۆ وەصلێکی (60000) شەست هەزاری دەدات بە خاوەن شۆفێرێك، شۆفیرەکە لەبەر ئەوەی وەزعی باشە راهاتووە بە سەرپێچی کردن ئەڵێت توخوا زەحمەت نەبێت وەصلێکی ئەو سەریشم بۆ بکە چونکە ئاساییە من (60000) شەست هەزارەکە بدەم، بۆیە من پێشنیار ئەکەم کۆمەڵێ قسە کرا هەوڵ بدرێت سیستەمی خاڵ پەیرەو بکرێت کە ئەویش ئەوەیە هەر شۆفێرێك (5) خاڵ بۆ دیاری بکرێت دیارە خاڵەکان سەرپێچی بچوکن هەیە مام ناوەند هەیە گەورە هەیە ئەکرێت (3) سەرپێچی بچوك بە خالێك حیساب بکرێت دوو سەرپێچی وەصەت بە خاڵێك حیساب بکرێت وە سەرپێچی گەورەشمان هەیە بە خاڵێك حیساب بکرێت، واتە هەر شۆفێرێك لەماوەی کارکردنیدا یاخود لە ماوەی تەمەنی خۆیدا تا ئەو کاتەی کۆتایی بە مۆڵەتەکەی دێت (5) جارسەرپێی گەورە بکات لە راستیدا پێویستە ئەو مۆڵەتەی لێوەرگیرێتەوە دوای (2) ساڵێکە هەوڵ بدرێت وە خۆی محاوەلە بکاتەوە لەسەرەتا بۆ پێدانی مۆڵەتەکەی، بۆیە دەکرێت ئەو پێشنیارە بۆ جەنابتان ئەوە بکرێتە برگەیەك برگەی چواری ناو ئەنێن بە شێوازێك لە شێوازەکان دارشتنەوەی باشی بۆ بکرێت، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا (عبدالرحمن)، بەڕێز (محمود حاجی)، فەرمووە.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك جەنابتان ئاگادارن مەسەلەی کحول لە هەموو دونیادا بۆ خۆی رێ و شوێنی خۆی هەیە زۆریش قەدەغەیە یەعنی ئێستا لە ئەوروپا ئەو کەسانەی کە مەشروب خۆرن ماوەی (24) سەعاتیان بۆ دیاری ئەکرێت تا (24) سەعات ناتوانن ئۆتۆمبیل لێخورن وە بە سەرخۆشیش ئۆتۆمبیل لێبخورن سزاکەی زۆر زۆر قورسە، لێرەدا شتیك هەیە کە باس لە ژینگە نەکراوە یەعنی بۆ نموونە جەنابت ئاگاداری لە ئەوروپا ئەوانەی کە بە سەرخۆشی یان بە بێ سەرخۆشی ئۆتۆمبیل لێئەخورن و زەرەر بە ژینگە ئەگەیێنن حەیوان و ئاژەڵی کێوی ئەگەیەنن سزاکەی لەوە قورسترە کە بە ئینسانەکان ئەگەیەنێ، لەلای ئێمە لە خوای بە زیاد بێت بە بۆنەی چەك و تەقە کردنەوە رەنگە حادیسەی سەیارە کەمتر بێت حەلا کولی حال من لەسەر کۆی

برگەکە پێشنیار ئەکەم بەم شێوە بنوسرێتەوە، بە هەموو جۆرێك لێخورینی ئۆتۆمبیل بە سەرخۆشی و بە نەخۆشی قەدەغەیە چونکە بۆی هەیە ببێتە مایەی رووداو و مەترسی بۆ سەر ژیانی خۆی و خەڵك و ژینگە، بۆیە هەر کەسێك لە ژێر کاریگەری ماددەی سەرخۆشکار و هۆشبەر ئۆتۆمبیل لێبخورێت ئەوە سزا دەدرێت بە غەرامەیەك کە لە (1000000) یەك ملیۆن کەمتر نەبێت وە لە (2000000) دوو ملیۆن زیاتر نەبێت لەگەڵ دەست بەسەراگرتن مۆڵەتی شۆفێریەکەی بۆ ماوەیەك کە ل (3) مانگ زیاتر نەبێت وەکو ئەوەی کە لیژنەی ناوخۆی و لیژنەی یاسایی دیاریان کردووە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (محمود حاجی)، زەحمەت نەبی ئەوەی نووسیوتە بۆ لیژنەی یاسای بنێرە بۆ ئەوەی سوودی لێ ببینن، بەڕێز (شوکریە شێخانی)، فەرموو.

بەڕێز شکوریە سمایل مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا بەلأم پێم باشە غەرامەکان زیاد بکرێت، وە لە حالەتی دووبارە بوونەوەی سەرپێچیەکان خاڵبەندی بکرێتن و وە دواجا مۆڵەتی لێخورینی ئۆتۆمبێلیان لێ بسێندرێتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شوکریە شێخانی)، لیژنە پەیوەندیدارەکان، جاری یەکەم لە لیژنەی ناوخۆ دەست پێ دەکەین وە دەرفەتی زیاتر دەدەین بە لیژنەی یاسایی بۆ روونکردنەوە و وەلأم دانەوە، بەرێز (قادر رزگەیی)، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەلأ لە راستیدا سەبارەت بە ئامێری پێوانە کردن لە سنووری هەموو بەرێوەبەرایەتیەکان نییە ئێمە خۆشمان لە ناو لیژنەدا باسمان کردووە وەك لیژنەی ناوخۆش قەرارمان داوە لەگەل وەزارەتی ناوخۆ دابنیشین بەلأم سەبارەت بە ئامێرەکە و رێژەکە لە راستیدا پێویستە ئەوە بە تەعلیمات دیاری بکرێت یەعنی ئەصلی تەعلیماتیش هەر بۆ ئەوەی وردتر بکرێتەوە بۆیە ئەمە بەبێ گومانی پێوانە کردنی وە رێژەکە لە ئەنجامی پێوانە کردن بە تەعلیمات دیاری دەکرێت لە لایەن وەزارەتی ناوخۆ وە، سەبارەت بە وەش کە ماددەی هۆشبەر راستە ئەوە قانوونی هەیە و سزاشی هەیە ئەوە حاڵەتەکە بۆ بەکارهێنانی، قسەیەکی دیکە قسە دەکرێت ئەمە دەکرێ، دەتوانێ دادگا بیکا وە دەتوانێ نەیکا پێم وا نییە لە هیچ کوێیەکی دونیا ئەوانەی کە یەکە و جاریان بێت کە دەخۆنەوە ئۆتۆمێلیان بەکار هێناوە هەر بۆ یەکەم جاریش مۆڵەتی شۆفێریان لێ وەرگیرێتەوە لە سوید کە ئەوان لە پیلانیان دایە کە قوربانیەکانیان بکەنەوە بە سفر بە یەکەو جار یەکێ بەکاری دێنێ تەجاوزی رێژەکە دەکا رێك مۆڵەتی شۆفێری لێ وەرناگرنەوە بۆیە برگەی دووش لە ماددەکەدا دیاری کراوە ئەگەر دووبارە کرایەوە ئینجا لێی وەردەگیرێتەوە، دەکرێت

ئێمە ماوەی لێوەرگرتنەوەکە بە رای خۆم زیاد بکەین لە (3) مانگ زیاتری بکەین بەڵام وەك خۆم پێم باش نییە یەك جار رێك سەحبی مۆڵەتەکەشی بکەین، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قادر رزگەیی)، بەڕێز (ناظم کبیر)، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك (قادر)یش باسی کرد یەعنی هەندێ وەردەکاری بەرێزان باسیان کرد ئەمە لێرە جێگای نابێتەوە لە رێگای رێنماییەکانەوە ئیش لەسەر دەکرێت جێگایان دەگرێتەوە، وە بە نسبەت پێوەر مەسەلەن ئەوەش دیاریکردنی رێژەکەش هەر بە تەعلیمات دەکرێت ناکرێت لێرە دیار بکرێ یان ریزبەندی پۆینتیان بۆ بکرێت، ئەوە هەر بە پێی تەعلیمات دەکرێت، خالێکی تریش بەڕێزێك باسی کرد مەسەلەن ئەو ماددەیە تەنها پەیوەستە بە کەسەکی سەرخۆش یان کەسێك کە ماددەی هۆشبەری بەکارهێنا بێت تەنها ئەوەی کە مۆلەتی نییە باسیان کرد، ماددەی تر هەیە ماددەی یەکەم دەتوانێ دیار بکات ئەوانەی کە مۆڵەتیان نییە بەڵکو و تەنها پەیوەستە بەوانەی کە سەرخۆشن، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ناظم کبیر)، بەڕێز (د.ڤالآ)، فەرموو.

بەڕێز ڤالآ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەند پێشنارێك خرا یە روو لەلا یەن ئە ندامانی پەر لەمان ئەو پێ شنیارانەی کە خرا یە روو زۆر بەی بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگیرێتەوە لەناو راپۆرتەکە بۆیە هیچیان نەبوون بە (3) پێشنیار بۆ ئەوەی بخرێ تە دەنگدان ئەوەی کە بووە بە (3) پێشنیار ئێمە وەری دەگرین، چونکە پێشنیار کرا کە لێسەندنەوەی مۆڵەت بکرێت بە ئیجباری، پێشنیار کرا کە لێسەندنەوەکە ماوەکەی زیاد بکرێت، پێشنیار کرا کە لێ سەندنەوە بۆ جاری سێیەم هەر بە یەك جاری لێی بسەندرێتەوە ئێمە ماوەی لە وانەیە (3) ساڵ بۆ (5) ساڵ دانێن نەك بەیەکجاری لێسەندنەوەی کارێکی قورسە واتە بۆ سێ جاریش دای دەنێینەوە و لێسەندنەوەکە زیاد دەکەین سەحبی ئیجازەکە، بۆ مەسەلەی بەند کردن زۆربەی بەرێزان پێشنیارەکەی ئێمەیان وەکو لیژنە قبوڵ بوو بەن کردن زیاد بکرێت تەنها غەرامە نەبێت، بۆ دیاریکردنی رێژەی ماددەی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر ئێمە رێنمایمان هەیە ژمارە (4)ی ساڵی (2016)یە لە وەزارەتی ناوخۆ دەرچووە ئەو رێنمایـیە، رێنماییە کە لە ماددەی سێیەمیدا دەڵێتن (نابێت رێژەی هەبوونی ماددە کحولیەکان لە لەشی شۆفێر بەم رێژا نە خوارەوە تێپەڕێت).

1-رێژەی (O) و (O2) ئۆ پۆینت ئۆ دوو بۆ شۆفێرانی ئوتۆمبێلی بار هەڵگر کە کێشان لە (4) تەن ز یاترە و شۆفێرانی ئۆتۆمبیلی کشتوکاڵ و بیناسازی هەروەها شۆفێری ئەو ئۆتۆمبێلانەی هەڵگری ماددەی ترسناك

و هه مه نەوتیـیەکان و شۆفیری گوا ستنەوەی ئۆتۆمبیلی گشتی وەکو تاکسی و پاس کە کاك (مەروان) ئیشارەتی پێدا.

2- رێژەی (0.05) (ئۆ پۆینت ئۆ پێنج) بۆ شۆفێرانی جۆرەکانی تری ئۆتۆمبیل و ماتۆر سکیل. واتە ئەوە بە تەعلیمات حەل کراوە، ئێ مە لە یا ساکەی خۆ مان ماددە یەکمان ئیزا فە کردووە وەك لیژ نە پەیوەندیدارەکان دەلێین دیاریکردنی رێژەی ماددەی کحولی لە لەشلی شۆفیر بە پێی ئەو تەعلیما تە دەبێت کە وەزارەتی ناوخۆ بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی دەری دەکا واتە وەزارەتی تەندروستیشمان ئیلزام کردووە بە وەزارەتی ناوخۆ کە پێکەوە ئەو کێشەیە بە تەعلیمات چارەسەر بکەن، حا ڵەتی حجز کردنی سەیارە زۆربەی ئەندامان تەئیدیان کرد کە حجزی سەیارە با نەبێتـن لە بەر ئەو ئە سبابانەی کە ئێمە پێشتر باسمان کرد، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.ڤالا)، سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز (د.بەهار)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەوەی کە پێشنیار هەبوو لەوەی کە ئەو غەرامەیە دەستکاری بکرێت (500000) پێنج سەد هەزارەکە بکرێتە (1000000) یەك ملیۆن و ئەوانەی ئێمە جارێکی دیکەکە دووبارەی ئەکەینەوە کە ئێمە صولتەی تەقدیریمان داوە بە قازی، قازی بۆ خۆی بە پێی حاڵەتەکە تەعامول بکات بۆیە لە (500000) پێنج سەد هەزارەوە تا (2000000) دوو ملیۆن ئەگەر دیقەت بدەن فەرقەکە زۆریشمان داوە یەعنی صولتە تەقدیریەکە زۆرە بۆ ئەوەی قازی بتوانێ تەعامولی تیا بکات لەو بەینەیا، سەبارەت بە سەیارەی عمومی و خصوصی ئەوەی مامۆستا (مەروان) باسی کرد ئیزافەتەن بۆ ئەوەی کە لە ئەو تەعلیماتەیا هەیە لە ماددەی (23) ئێمە باس ئەوەمان کردووە ئەگەر یەکێك بە هۆی لێخوڕینەکەیەوە زەرەر بە خەڵکی تر بگەیەنە جارێکی تر باسی ئەوەشمان کردووە، سەبارەت بەوەی کە هەندێك کەس هەیە پێبژاردن و وەرگرتنەوەی مۆڵەت رەدعی ناکا ئەی ئێمە سزای بەندکردنەکەمان بۆ ئەوە داناوە وەك مامۆستا (عبدالرحمان) ئەوانەی کە ئەوە رەدعیان ناکا سزای بەند کردنمان بۆ داناون، سەرپێچی بابەتی رەچاوکردنی خاڵ ئێمە دەتوانین لێرەدا لە ژێر رۆشنایی پێشنیارەکانی جەنابتان دەتوانین جارێکی تر ئەو ماددەیە دابرێژینەوە ئیزافەی ئەوە بکەین کە ئەگەر بۆ سی بارە و چوار بارە بۆوە بەڵام بۆ سەرپێچیەکانی تر پێویست دەکا هەر کاتێ ماددەکانی ترمان تەعدیل کرد ئەو کاتە لەوێیا ئەوەش رەچاو بکەین، لێرەدا ناتوانین سەبارەت بەوەی کە باسیش لە ژینگە نەکراوە ئەوە بە هەمان شێوە دەبێت لە ماددەی ترا باس بکرێت بەڵام لەماددەی (3) کە ماددەی (23) هەموارەکەیە باسی ئەوەمان کردووە کە یەکێك زەر بە خەڵك بگەیەنێ یا بە مومتەلەکاتیان بگەیەنە سەبارەت بەوەی باس لەوە کرا ئەگەر ئیجازەی نەبێت سەرخۆشیش بێت ئەوە بە دڵنیاییەوە ماددەی (1) و (2) دەیگرێتەوە یەعنی ماددەی (22) و (23)

دەیگرێتەوە یەعنی هەردوو عقووبەکەی بەسەرا جێبەجێ ئەکرێت پێویست ناکا لێرە باسی بکەینەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.بەهار)، جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز (تەلار لطیف)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر باس لەسەر شێوازی ئیسپات کردنی ئە رێژەی کحولە کرا ئەو مخەدەراتەی جگە لەو ئامێرەی ئەوە پێ تاقی ئەکرێتەوە کار لەسەر ئەوە دەکرێت لەلایەن دادگاکانەوە لە رێگای لیژنەی تەندروستییەوە فەحصی بۆ ئەکرێت بۆ ئیسپات کردنی ئەو رێژەیەی کە بەکاری هێناوە، ئەمە لە لایەك بۆ ئەوەی رێژەی حەدی ئەدنا و ئەعلاکەی کە لە ماددەکەیا هاتووە ئەو صولتە تەقدیریە حاکم بەکاری بێنێت لەسەر ئەساسی شێوەی ئەو رێژەیەی بەکاری هێناوە وە هەروەها رێژەی ئەو تاوانەی لە دەرەنجام هەیە تەنها سەرخۆشە یاخود ماددەی مخەدەراتە بەکاری ئەهێناوە گیراوە پێش ئەوە تاوانەکەی دیکەی لێ بکەوێتەوە تاوانی بلێین حادیسەی لێکەوتۆتەوە یان بۆتە هۆکاری ئەوەی کەسی کە ببێتە قوربانی لەگەڵیا ئەوانە بە پێی ئەوە عقوبەکەی لەسەر زیاد ئەبێت، وە باسی تەقصیتی غەرامە کرا بەرێزان حقوبەکە لێرە کە هاتووە وەکو خۆی جێبەجێ ئەکرێت ئەو غەرامەیە تەقصیت ناکرێت لەبەر ئەوەی ئەگەر هاتوو نەیتوانی غەرامەك بدات راستەوخۆ ئەچێ بۆ حەپس کردن لە رێگای دادوەرەوە وە ئەصڵیش لێرە ئەوەیە کەسێك کە سوور بزانێ ئەو تاوانەی کە ئەیکا یان ئەو کردارەی ئەیکا تاوانی لێ ئەکەوێتەوە ئەوە پێویست ئەکا ئەو عقوبە وەکو خۆی وەرگرێت تاکو ببێتە رەدعێك بۆ کەم کردنەوەی ئەو تاوانە یاخود ببێتە وانە بۆی ئەو تاوانە دووبارە ناکاتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطیف)، بڕیاردەری لیژنەی یاسایی، بەڕێزان ئێستا ئەو ماددەیە بە رەچاو کردنی تێبینیەکانی ئێوە روونکردنەوەکانی ئێوە دەخوێنرێتەوە وە دواتر دەخەینە دەنگدان، ئومێدەوارم ماددەی سێیەم هەمووومان تەرکیزمان زیاتر بیت بۆ ئەوەی تیکرار نەبی ئەگەر گوێ لە یەکتر بگرین زۆر تەئیدی یەکتر ئەکەین بەڵام هەیە تەرکیز ناکا وەکو پێویست لەبەر ئەوە هەر بە تەواوەتی تکراری زۆرە نامەوێ هەموو تیکرارەکان باس بکەم بەڵام ئەم جارە داوا دەکەم تەرکیزی باشتر بکەن، بەرێزان ئێستا ماددەکە دەخوێنرێتەو بە دارشتنەکی نوێ، فەرموو.

بەڕێز ڤالاً فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای وەرگرتنی راو سەرنجی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ماددەکەمان بەو شێوەیە دارشتەوە:

ماددەی (2)

دەقی ژمارە (22)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1-هەرکەسێك لە ژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر سوارۆیەك لێبخورێ ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك کە کەمتر نەبێت لە (3) مانگ زیاتر نەبێت لە (6) مانگ یان بە پێبژاردنێك کە لە (500000) پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت و لە (1500000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت و مۆڵەتی لێخوڕینەکەی لێرادەکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکەی دەبێتە بەند کردن بۆ ماوەیەك کەمتر نەبێت لە (6) مانگ و زیاتر نەبێت لە (1) ساڵ یان بە پێبژاردن کە لە (2000000) دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، لەگەڵ لێڕاکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ کەمتر نەبێت.

3- لە کاتی ئەنجام دانەوەی تاوانەکە بۆ زیاتر لە (2) جار سەرەرای ئەو سزایانەی لە بڕگەی (2)ی ئەو ماددەیەدا هاتووە لێڕاکێشانی مۆڵەتی لێخوڕینەکە بۆ ماوەیەك دەبێت کە لە (3) ساڵ زیاتر نەبێت.

4- پێویستە لە سەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری لێڕاکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەرێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دەرکردنی بڕیاری لێڕاکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین لە دوای بنبڕکردنی حوکمی تاوان بارکردنەکە.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز (پەروا)، فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حمە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ وشە هەیە وەکو بەڕێزان ئیشارەتیان پێ کرد زۆر تەرجوومەی حەرفییە ئەگەر بکرێت لەو سیاغەیە (لەسەر دادگا پێویستە) نەك (پێویستە لەسەر دادگا)، لەگەل لە باتی (لێڕاکێشاندنەوە) وشەیەکی زۆر ناشرینە یان (لێوەرگرتنەوە) یان (لێسەندنەوە)، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (پەروا علی) بۆ ئەو تێبینیە، بەڕێز مامۆستا (مەلا ئەنەس)، فەرموو.

بەڕێز ئەنەس محمد شریف (مەلا ئەنەس):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك تێبینی ئەگەر ئیزاحەکێ بدەن، راکێشانا مۆڵەتی وەکو من گوو لێ بووی کو ژ سێ سالا زێدەتر نەبیت، ئو ئەدنا دیار نەکر کە چەند کێمتر نەبیت، ئەگەر بێتە دیار کرن، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ماموٚستا دەرگاى گفتوگۆمان گرتووە چونكە ئەوە سياغەيەى كۆتاييە، بەرێز (تەلار لطيف) تەوزيح دەدەى؟ فەرموو.

بەڕێز تەلار لطيف محمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لێرەيا صولتەى تەقديريمان بۆ حاكم بەجىٚ هێشتووە يەعنى تۆ ئيلزاممان كردووە بە سەحبەكە بەلاٚم ئەو ئەزانىٚ ئايا چەندين جار چونكە لەوانەيە سىٚ جار بێت چوار جار بێت پێنجەمين جار بێت لەبەر ئەوە صولتە تەقديريەكە بەجێمان هێشتووە بۆ ئەو حەدى ئەعلاكەمان بۆ ديارى كردووە كە (3) ساڵەكەيە بەس ئەدناكە بۆ ئەوەيە كە زياتر روونكردنەوە لەسەر ئەوە بدەم.

جعفر ابراهيم ئيمێنكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (تەلار لطيف)، بەڕێز (د.ڤالاٚ) بەس بڕگەى پێنجەم دووبارە بخوێنەوە دەيخەينە دەنگدان من وا تێگەيشتم هيچ تێبينى تر نەماوە هيچ خاڵى نيزامى نييە، فەرموو.

بەڕێز ڤالاٚ فەريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بڕگەى (4)

پێويستە لەسەر دادگا بەڕێوەبەرايەتى هاتووچۆى پەيوەنديدار لە دەركردنى بڕيارى لێراكێشانى مۆڵەتى لێخوڕين ئاگادار بكاتەوە لە دواى بنبڕبوونى حوكمى تاوان باركردنەكە.

جعفر ابراهيم ئيمێنكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەكە بەو شێوازەى خوێنرايەوە دەخەينە دەنگدان؟ (50) كەس بە پەسەند دەزانى، ئەوەى دژە؟ (3) كەس دژن ماددەكە بە زۆرينەى دەنگ پەسەند كرا. ماددەى (3)، فەرموو.

بەڕێز ڤالاٚ فەريد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

دەقى بەشى (23)ى ياساى هاتووچۆ هەموار دەكرێت و بەم شێوەيەى خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

ماددەى (3)

1-هەر كەسێك بە هۆى لێخوڕينى سوارۆيەك ببێتە مايەى ئەزيەت يان نەخۆشى گەورە يان پەككەوتەيى هەميشەيى بۆ كەسانى ديكە يان سەروەت و سامان يان لەبەر رەچاو نەكردنى ياسا و پەيرە و رێنماييەكان ئەوە بە بەند كردن بۆ ماوەيەك لە (6) مانگ كەمتر نەبێت و لە (3) ساڵ زياتر نەبێت بوو بە غەرامەيەك لە (750000) حەوت سەد و پەنجا هەزار كەمتر نەبێت و لە (1000000) يەك مليۆن كەمتر نەبێت سزا دەدرێت.

2- ئەگەر تاوانەکان ئەنجام درا بوو لە کاتی لێخورینی سوارۆیەکە بە سەرکێشی یان بێباکی یان شۆفێرەکە لە ژێر کاریگەری ماددەی سەرخۆشکار یان هۆشبەر یان بێت و یان یارمەتی ئەو کەسەی نەدابێت و کە تاوانی لی کراوە یان داوای یارمەتی نەکردبێت بۆی لە گەڵ بوونی توانای یارمەتیدانی ئەوە سزا دەدرێت سزاکەی دەبێتە بەند کردن ماوەیەك لە (1) ساڵ کەمتر نەبێت لە (4) ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە (1000000) یەك ملیۆن کەمتر نەبێت و لە (1500000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت.

3- پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی هەردوو بڕگەی یەك و دووی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە (1) مانگ کەمتر نەبێت و لە (2) مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبارکردنەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لیژنە پەیوەندیدارەکان چەند تەعدیلێکیان کردووە لەسەر ئەو ماددەیە ئەوەیە کە ئێتا بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانی دەخوێنمەوە.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

(د.ڤالاّ)، فەرموو.

بەڕێز ڤالاّ فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: هەر کەسێك بە هۆی لێخورێنی سوارۆیەك ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەورە یان پەككەوتەیی هەمیشەیی بۆ کەسانی دیکە یان سەروەت و سامان یان لەبەر رەچاو نەکردنی یاسا و پەیرە و ڕێنماییەکان ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ کەمتر نەبێت و لە (2) ساڵ زیاتر نەبێت وە بە غەرامەیەك لە (750000) حەفت سەد و پەنجا هەزار کەمتر نەبێت و لە (1500000) یەك ملیۆن پێنج سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت سزا دەدرێت، لەگەڵ کێشانەوەی مۆڵەتی لێخوڕینەکەی بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ زیاتر نەبێت.

بڕگەی دوو: تەنها بۆ ماوەیەك لە (1) ساڵ و لە (3) ساڵ زیاتر نەبێت یان بە هەردوو سزاکە لەگەڵ کێشانەوەی مۆڵەتی لێخوڕین بۆ ماوەیەك کە لە (1) ساڵ زیاتر نەبێت.

بڕگەی سێ: پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری لێکێشانی مۆڵەتی لێخورین بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕکردنی حوکمی تاوانبارکردنەکە، (واو) لە بەینی غەرامە لە بڕگەی دوو لە بەینی غەرامە و حەپسەکە کراوە بە (یان).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز د.ڤالاّ، بەڕێزان دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە لەسەر ماددەی سییەم، بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەکەین، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی یەكەم كە دەڵێ بەهۆی لێ خوڕینی سوارۆیەك كە ببێتە مایەی ئەزیەت، ئەو شەیەی (ئەز یەت) یان لابرێت یان ببێ بە بریندار بوون، چونكە مەتاتیە، یاسا خۆمان دەزانین دەبێ زیاتر كۆنكرێتی بێت، نەك مەتاتی بێ، دواتر نووسراوە لەبەر رەچاو نەكردنی یاسا و پەیڕەو و رێنمایی یەكان، ئەوەش هەر پێویست نییە بەرای من، چونكە بووە مایەی هۆیەكانی سەرەوە كەواتە یاسا و رێنمایی یەكانی رەچاو نەكردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە ئەساسەت پێ بژاردن، بۆ ئەوەیە كە حەد بۆ رووداوەكان دابندرێت، پێویستە ئێمە نكۆڵی لەوە نەكەین غەرامەكان كەم بكەینەوە، بەڵكو دەبێ غەرامەكان زیاد بكەین، لێرە شتێكی دیكەش هەیە، مەسەلەن لێرە باسی سەروەت و سامانی گەیاندنی هەمیشە بۆ كەسانی دیكە یان سەروەت و سامانیان زیانیان پێ بگات، ئەبێ رەچاوی زیان گەیاندن بە مومتەلەكاتی دەوڵەتیش بكرێت، زۆر جاری وا هەیە مەسەلەن هێماكانی هاتووچۆ و عەمودی كارەبا یان جەزیرەی وەسەتی ئەوانە زیانیان پێ دەگات دەبێ ئەوانەش ئاماژەی پێ بكرێت لەو برگەیەدا زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك ڤەمان فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینیەكەم لە سەر برگەی یەكەمە، ئەو كەسەی كە ئەزیەت بە خەڵك دەگەیەنێ یان نەخۆشی پێ دەگەیەنێ یان پەككەوتەیی دروست دەكات، یان زەرەر بە سەروەت و سامانی خەڵك دەگەیەنێ، تەنیا بەوە عقوبە كراوە كە غەرامە بدات، بەڵام حاڵەتی بەرامبەرەكەی كە ئەوەی ئەزیەتی پێ دەگات، نازانم لێرە وازح نییە دەتوانێ داوای چی بكات؟ دەتوانی داوای راست كردنەوەی ئەو زەرەرە بكات كە پێی گەیشتووە؟ دەتوانێ داوای تەعویز بكات؟، یەعنی دەبێت لێرە هەندێك وازح بكرێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.سرود فەرموو.

بەڕێز سرود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له بیدایەت داوا دەکەم له هاوڕێ ئاری عبداللطیف دەرفەتم بدات پێشنیارەکەی زەنگینی بکەم ز یاتر، ده لی ببێته مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەوره، یەعنی ئەوه مەجالی فێڵ و فێلکاری دەدات، ئەو مو ستەلەحه ده بێ تەعریف بکر ێت، ئەز یەت و نەخۆ شی گەوره یەعنی له قانون نازانین چییه، ته سەور ده کەم لابردر ێت هەردووکیان یان ده بێ تەعریفی دەقیقی هەبێ، هەتا مەجالی ئیجتهاد نەدەین، ئەوه یەك، دووەم/ که دەڵێ پەککەوتەی عاهەی هەمیشەیی، یەعنی ئەوەش مەتاتیەتی زۆری تیایه، لەبەر ئەوه نه فەر هه یه به حادیسەی سەیاره بەس پە نجەی دەروات، ئەوه به (صح معو قه)، عا هه مو ستەدیمەیە، بەڵام نەبوویته موعەوقی کامل و نەکرێ ئیش بکات، تەسەورم وایه ئەو خا ڵه ده بێ ده سکاری بکر ێت، هه ندەك مو ستەلەح هه یه ده بی تەعریف بکر ێت، دوای ئەوه قور سایەتی زۆر تیا یه، لەبەر ئەوه زۆر بەی ئەو حادیسانەی که لەو خا ڵه مەشمولن وەجهی دووەم نین، دووەم به ئەنقه سته ئەوه به غەیری قه صده، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك فرحان فەرمووو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی من لەسەر بڕ گەی سێیەمه دەر بارەی ئۆتۆمبیله که بگیرێ، من له گەڵ ئەوەدام که به هیچ شێوەیەك سزای ئۆتۆمبیلەکه نەدرێت، لەبەرئەوەی ئۆتۆمبیلەکه هیچ پەیوەندیەکی پێوه نەماوه، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ئاری فەرمووو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من و یڕای پ شتیوانیم بۆ سەرنجەکەی هاو کاری بەڕێزم کاك ئاری ع بداللطیف و کاك سروود، ئەم سەرنجەمان هه یه و جەخت کرد نه له سەر مه سەلەی پەککەو تەیی، هەروەك هاو کارم کاك سرود لێره ئاماژەی پێدا هی واهەیه پەنجه یەکی لێ دەبێ تەوه، بەڵام هی واش هه یه بۆ هەتاهەتا یه له سەر عارەبا نه دەکەوێ، ئەو کەسەی کەلەسەر عارەبانه ده کەوێ دوا تر دەبێ ته بار به سەر کۆمەڵگه و به سەر دەوڵه تەوه یاخود بەسەر حکومەتەوه، من پێم باشه که بۆ هەتا هەتایه ئەو کەسەی که یەکێك بڵێین پەککەوته دەکات بەشێوەیەکی کامل یەعنی دەیخاته سەر عەرەبانه وەکو نەفەقەیەك بۆی ببڕێتەوه مانگانه وەکو ئەرکێك به پێی دەرامەتی خۆی که بتوانێ بژێوی ژ یانی خۆی بەرێته سەر، شتێکی تر مه سەلەی ماوەی سجنەکه و غەرا مه مالیه که حا ڵەتی پەککەو تەیی سەر عەرەبا نه زۆر زۆر نا سکه، ئێ مه پێ مان با شه لەحا لەتی

پەككەوتەیی ماوەی سجن كردنەكە لە دوو ساڵ كەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵ زیاتر نەبێ، هەریەكە لە غەرامە مالیەكە بكرێ بە دوو ئەوەندە و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینی یەكەم هاوڕێكانم باسیان كرد، منیش تەئیدی دەكەم، مەسەلەی ئەزیەت یەكسەر لە قسمی (23) لە عەرەبیەكەی تەرجەمە كراوە كە لەوێ (أذى) هاتووە، كە پێموایە هەر لەوێش غەڵەتە و لەوێش ناكرێ بەم شێوەیە بە موتڵەقی ئەزیەت هەر شتێكی بچووك بەری كەوێ وبەربببێتەوە ئەكرێ بڵێی ئەزیەتی وەرگرتووە، بۆیە برگە كە یان جیابكرێتەوە یان هەڵبگیرێت كە ناوی قسەكە لە قانونی (86) ساڵی (2004)(اهمال)و (تهورة)، یەعنی موسبەقەن ئەوكەسە خراپ سەیارەی لێ خوڕیوە بە تەهەور لێی خوڕیوە، ئەزیەت هەڵبگیرێ، ئەوەی تریان سەبارەت بەو برگەیەی كە بەڕێزان ئیزافەیان كردووە دوای لیژنە پەیوەندارەكان، من پێموانیە ئەوەی كە دەڵێن یان بەهەردوو سزاكە، چونكە وەكو باسم كرد، ئەسڵەن لێخوڕینەكە ئیستهتارە، كەواتە هەم دەبێ حەبس بكرێ هەم دەبێ غەرامەكەشی لێ وەربگیردرێت، كە گوتت یان هەردووكیان مەعنای وایە لە پێشتر مەجالی تێدایە كە یەكێكیان هەڵبژێری، واتە ملیۆن و نیوەكە بدات و سەیارەكەشی بە تەهور لێ خوڕیوە و بە ملیۆن و نیوەكە نەحاتی بێ، قازی سوڵتەی تەقدیری دەبێ یان حەبسی بكا یان تەنها غەرامەكەی بكات یان هەردووكیان، نەخێر سوڵتەی تەقدیری نەدرێتە قازی هەردووكی بكات، كە دەڵێی هەردوو سزاكە مانای وایە لە پێشەوە لە ماددەی (4)یەكسەر هەردووكیان هەڵگیراوە، پێشتریش هیچ حاڵەتێك نەگراوە بڵێی هەردووكیان، فەرزی كردووە قانوون، هەم دەبێ حەبس بێ و هەم دەبێ غەرامەش بێت، ناكرێ ئەو درەفەتە بدرێت و ئەو سوڵتەیە بدەینە قازی كە یەكێكی ئیختیار بكات یان هەردووكی پێكەوە ئیختیار بكات و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینكی/جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك بیستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایق محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەزیەت لە كوردی دا ئازارە، قسەكانی تریشم د.سرروود كردی، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنێكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، كاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس غزالى ميرخان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هەندێك كارەسات هەيە ز يان دەگە يەنێ بە گ شتى بە بێ ئەوەى بە كەس بگە يەنێ، لەبەر ئەوە پێ شنيار دەكەم كە خاڵێكيش بۆ ئەمە زياد بـكرێ، هە ندێ ئۆتۆمبـيل هە يە ژيـنـگە پيس دە كات و دووكە ڵە، بەڵام تووشى هيچ ئەوەيەك نەبووە، رەنگە د.سروود زياتر بزانێ، هەندێ هەيە گزۆز و شت دەكات و ژينگە تەنها سروشتى نييە، ژينگەى دەنگى و سەوتى زۆر خەتەرنا كە بۆ ئەوا نەى نەخۆ شى دڵ و مێ شك و دەروونـيان هەيە كە ئەمانە تێك دەدرێت پێشنيار دەكەم كە خاڵێك بۆ ئەم حاڵەتە زياد بكرێت كە ئەم ئۆتۆمبيلا نەى بەرچاو دەكەون رابگيرێن تا چارەسەر كردنى نەدرێنەوە خاوەنەكەى ئيـلزام بـكات بۆ چارە سەركردنى ئەو گيروگرف تە ژيـن گەى سرو شتى و سەوتى هەردووكيان، هە نديك حا ڵەت هە يە لە حا ڵەتى ئي ستانداردە دەبرێنەدەر بۆ ريكلام و يا رە سەم لە سەر درو ست كردن، ئە مەش حەواس و تە مەركوزى شوفێرانى تر لەلاى ئيشەكەى رادەگرێ كە ئەمانەش پێويستە لەسەر ئەم ئۆتۆمبيل و خاوەنا نە چارە سەرى گو نجاوى بۆ بكەن و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهيم ئێمنێكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، د.جوان فەرموو.

بەڕێز جوان اسماعيل عزيز:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سێيەم/ هەر كەسێك بەهاى لێخوڕێنى سوارۆيەك ببێ تە ما يەى ئەز يەت و نەخۆ شى و ئا هە، ئەى ئەگەر كوشتى، ئەگەر يەك شەخص، خوێندومەتەوە، لە ماددەكانى ديكەم نەديتووە، ئەگەر شەخسەك مرد، كوشتى ئەوا چ دەبێ سزاكەى؟ لە قانوونى مرورى عـێراقيم خوێندۆ تەوە دە ڵێ (مدة لاتـقل) پـێنـج ساڵ كەمتر نەبێ، لە حەوت ساڵ زياتر نەبێ و غەرامەكەش لە مليۆنێكى كەمتر نەبێ و لە مليۆنێك و نيو زياتر نەبێ ئەگەر هات شەخسەكەى كوشت يان زياتر لە شەخسەكى كو شت، ئەوە يەك، بەگ شتى يا ساى مرورى هەرێكى كوردستان يان عێراق، بە راستى دوو تێبينيم هەيە، لەبەرئەوە دەڵێين بە گشتى و بە تايـبەتى لە هەرێمى كوردستان با پێشى باسى حەبسى نەكەين، غەرامەكە، خۆ من لەو كەسانەم ئێستا نەقدى د.بەهارم كرد كە رەفيـقـمە، وتم دە بێ سزا بدرێت و دەبـێت ئەو سەيارەيە حيـجز بـكرێ و دە بێ غەرا مە بـكرێ ئەوهاوڵاتيە، چونكە ئە مە بەرا ستى ميـلـلەتێكين ئيللا بە پارە كە ئەز يەتى ماددى و مەعـنەوى ببـينين ئەوجا تەمبێ دەبين و ئەوجا مەوعيزەى وەردە گرين، بەڵام لە گەڵ ئەوەش ئە گەر بـێى قانوونى مرورى عێرا قى بخيـنـەوە لە گەڵ يا ساى ئێ ستا غەرا مەمان ئێ مە زۆر زۆر ز ياد كردووە كە بە غدا زۆر كەمى كردووەتەوە، رەغمى بەغدا لايەنى مووچە و لايەنى ئابوورى زۆر زۆر لە هەرێمى كورد ستان با شترە، لەو كاتەى كە گيرفانى هاووڵاتى بەتا ڵە و لە گەڵ ئەوەش دانيـشى ئەو غەرامە يەش ز ياد بـكەى واللە ئەمن بە عەدالەتى نازانم بزات لەو كاتەى، لەو كەسانەشم كە رەدعى بكەين بە پارە و بە ماددى و مەعـنەوى، خاڵى